

Scholierenonderzoek Communities That Care

Deelgemeente Hoogvliet

Marga van Aalst
Mark Rietveld
Willemijn Roorda

Scholierenonderzoek Communities That Care

Deelgemeente Hoogvliet

Amsterdam, 25 mei 2005

Marga van Aalst
Mark Rietveld
Willemijn Roorda

DSP – groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam
T: +31 (0)20 625 75 37
F: +31 (0)20 627 47 59
E: dsp@dsp-groep.nl
W: www.dsp-groep.nl
KvK: 33176766 A'dam

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Inleiding	4
1.1 Risico- en beschermende factorenmodel	5
1.2 Leeswijzer	7
2 Onderzoeksverantwoording	8
2.1 Onderzoeksopzet	8
2.2 Steekproef / Respons	8
2.3 Presentatie van de resultaten	9
3 Achtergrondkenmerken	11
4 Probleemgedrag	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Geweld en jeugddelinquentie	17
4.3 Problematisch roken, alcohol- en drugsgebruik	18
4.4 Schoolverzuim	21
5 Risico- en beschermende factoren: deelgemeentelijk gemiddelde	24
5.1 Inleiding	24
5.2 Risicofactoren	24
5.3 Beschermende factoren	27
5.4 Samenvatting	29
6 Risico- en beschermende factoren: CtC-baseline	30
6.1 Inleiding	30
6.2 Risicofactoren	30
6.3 Beschermende factoren	33
6.4 Samenvatting	35
7 Conclusies	37
7.1 Cluster Hoogvliet 1	37
7.2 Cluster Hoogvliet 2	38
Bijlagen	
Bijlage 1 Tabellen ruwe scores Hoogvliet	40
Bijlage 2 Toelichting risico- en beschermende factoren	43
Bijlage 3 Plattegrond Hoogvliet	50

Voorwoord

Het scholierenonderzoek maakt deel uit van de preventiestrategie Communities That Care© (CtC)¹. De licentie voor CtC in Nederland ligt bij het NIZW.

Noot 1 Channing Bete Company, Inc., South Deerfield, Massachusetts, USA, is eigenaar van de naam Communities That Care©, die door het NIZW onder licentie wordt gebruikt..

1 Inleiding

In de Verenigde Staten is - in antwoord op probleemgedrag en maatschappelijke uitval onder jongeren - de aanpak 'Communities That Care' (CtC) ontwikkeld door het bureau Developmental Research and Programs, Inc. (DRP) te Seattle. De CtC-aanpak is bedoeld voor kinderen en jongeren tot achttien jaar met een vergrote kans op het ontwikkelen van probleemgedrag of maatschappelijke uitval. De CtC-aanpak richt zich daarbij niet alleen op de jongeren zelf, maar tevens op andere personen/instellingen die direct betrokken zijn bij de opvoeding, het onderwijs en het welzijn van jongeren, of die op deze terreinen verantwoordelijk zijn voor het beleid. Het doel op de lange termijn is een veilige, constructieve leefomgeving te scheppen².

De 'Communities That Care' aanpak wordt op meer dan vijfhonderd plaatsen in de VS op succesvolle wijze toegepast. In Nederland is de afgelopen jaren CtC op experimentele basis uitgetest in enkele wijken. Op dit moment wordt CtC in een aantal steden en wijken gebruikt. Hiertoe is de aanpak eerst vertaald en aangepast aan de Nederlandse situatie³. Ook in de gemeente Hoogvliet is men begonnen met de implementatie van CtC in een aantal wijken. Voordat er wordt overgegaan tot de inzetten van veelbelovende en effectieve programma's voor het oplossen van problemen in deze wijken, dient eerst een beeld te worden verkregen van de specifieke problematiek in deze wijken en in de rest van de deelgemeente. Met de informatie die uit deze scholierenenquête –en andere bronnen- naar voren komt kan een dergelijk beeld worden geschetst.

Wat Communities That Care precies inhoudt wordt in dit rapport buiten beschouwing gelaten. Dit wordt namelijk in diverse andere stukken op adequate wijze onder woorden gebracht. Wel is het van belang om één element van CtC toe te lichten, omdat dit wat zegt over de wijze waarop dit rapport gelezen moet worden. Het betreft het feit dat de CtC-aanpak gebaseerd is op een theoretisch en empirisch onderbouwd model van risico- en beschermende factoren, die probleemgedrag en maatschappelijke uitval bij jongeren kunnen voorspellen. Dit model vormt de basis voor zowel de aanpak in de wijken, als de evaluatie 'Communities That Care'. Het risico- en beschermende factorenmodel wordt toegelicht in paragraaf 1.2.

Het voor u liggende rapport bevat de resultaten van de afname van de CtC-jongerenenquête in de Rotterdamse deelgemeente Hoogvliet. In overleg met de deelgemeente is besloten voor dit rapport Hoogvliet te verdelen in 2 clusters, omdat hiermee een goede sociaal economische vergelijking kon worden bereikt:

- Hoogvliet 1, bestaande uit de wijken Meeuwenplaat, Westpunt, Nieuw Engeland en Oudeland;
- Hoogvliet 2, bestaande uit de wijken Tussenwater, Boomgaardshoek, Zalmplaat en Middengebied/Centrum.

Noot 2 Een beschrijving van de onderliggende ideeën van CtC is o.a. te vinden in 'Serious, Violent & Chronicle Juvenile Offenders', Howel J.C. e.a., Sage Publications, Thousand Oaks/London/New Delhi, 1995; 'Child Delinquents, Development, Intervention and Service Needs', Loeber, R. en D.P. Farrington (ed), Sage Publications, Thousand Oaks/London/New Delhi, 2001; 'Communities That Care, Opgroeien in een veilige en leefbare wijk', NIZW, Utrecht, 2003.

Noot 3 Zie: 'Communities That Care: Toelichting op vertaling en aanpassing van 1) CtC risico- en beschermende factorenmodel 2) onderzoeksinstrumenten effectmeting CtC. DSP, augustus 2000.

De data voor de resultaten zijn begin 2005 verzameld. In dit rapport is een analyse opgesteld van de zojuist genoemde twee clusters. Per cluster wordt een profiel opgesteld. Mede op grond van dit profiel kunnen effectieve en veelbelovende programma's worden gekozen, die in de komende periode kunnen worden uitgevoerd. Over een aantal jaar kan dit scholierenonderzoek worden herhaald. De herhalingsmeting is bedoeld om te kijken of de scores op risicofactoren en beschermende factoren wijzigen en of de aanpak moet worden bijgesteld.

1.1 Risico- en beschermende factorenmodel

Eén van de belangrijkste uitgangspunten van 'Communities That Care' is dat de preventie van gedragsproblemen en maatschappelijke uitval kan plaatsvinden via de reductie van risicofactoren en/of de stimulering van beschermende factoren. Het leggen van verbanden tussen risico- en beschermende factoren en maatschappelijk ongewenst gedrag is daarvoor van direct belang. In de VS zijn daarom de resultaten van meer dan dertig jaar wetenschappelijk onderzoek binnen verschillende disciplines geïnterpreteerd en geanalyseerd. Op grond hiervan is een model ontwikkeld, waarin negentien risicofactoren en tien beschermende factoren in verband worden gebracht met de volgende maatschappelijk ongewenste gedragingen: geweld, jeugddelinquentie, problematisch alcohol- en drugsgebruik, schoolverzuim en tienerzwangerschappen.

Door onderzoeksbureau DSP-groep is in 1999 nagegaan in hoeverre dit Amerikaanse model van toepassing is op de Nederlandse situatie⁴. Op grond van literatuurstudie en overleg met deskundigen werd het CtC-risico- en beschermende factorenmodel ook in de Nederlandse situatie van toepassing geacht. Het model is aanvankelijk slechts op één aspect gewijzigd: De 'verkrijgbaarheid van vuurwapens' is veranderd in de 'verkrijgbaarheid van wapens'.

Op basis van het oorspronkelijke model zijn in de VS, ten behoeve van de effectevaluatie, twee onderzoeksinstrumenten ontwikkeld en getest op betrouwbaarheid en validiteit. Eén van deze instrumenten is de scholierenenquête, waarover in dit rapport wordt gerapporteerd. Dit instrument is zodanig gewijzigd, dat zij ook van toepassing wordt geacht op de Nederlandse situatie.

Tijdens de toepassing van het model binnen de Nederlandse situatie en de benutting van de resultaten van de scholierenenquêtes in de pilots, kwamen er niettemin enkele kritiekpunten ten aanzien van het model naar voren:

- De beschermende factoren waren in het model nogal mager uitgewerkt.
- Van de probleemgedragingen bleven geweld, jeugddelinquentie, schoolverzuim en tienerzwangerschappen onderbelicht in vergelijking met alcohol- en drugsgebruik.

Op basis van de nadere uitwerking van het model voor de beschermende factoren is door DSP-groep een voorstel gedaan voor aanpassing van het scholierenonderzoek⁵. Belangrijkste wijzigingen zijn dat de vragenlijst is uitgebreid met een aantal extra vragen over beschermende factoren en met een beperkt aantal extra vragen over probleemgedragingen. Daarnaast is besloten om de resultaten in de rapportages voortaan af te zetten tegen een 'nullijn'.

Noot 4 Deze analyse is neergelegd in het rapport "Communities That Care: Toelichting op vertaling en aanpassing van 1) CtC risico- en beschermende factorenmodel en 2) onderzoeksinstrumenten effectmeting CtC", DSP, augustus 2000

Noot 5 'Aanpassing scholierenenquête', Mireille Geldorp en Bram van Dijk, DSP-groep, januari 2003.

Hieronder volgt een weergave van de gemeten probleemgedragingen, de risicofactoren en beschermende factoren.

Gemeten probleemgedragingen

- jeugddelinquentie en geweld;
- problematisch alcohol- en drugsgebruik;
- schoolverzuim;
- tienerzwangerschappen.

Gemeten risicofactoren

Gezin:

- geschiedenis van probleemgedrag in het gezin;
- problemen met gezinsmanagement;
- conflicten in het gezin;
- ouders die probleemgedrag bevorderen door hun houding.

School:

- leerachterstanden beginnend op de basisschool;
- gebrek aan binding bij school.

Kinderen en jongeren:

- vervreemding en opstandigheid;
- omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen;
- houding die probleemgedrag bevordert;
- vroeg begin van het probleemgedrag;
- constitutionele factoren.

Buurt/wijk:

- verkrijgbaarheid van drugs;
- verkrijgbaarheid van wapens;
- maatschappelijke normen die probleemgedrag bevorderen;
- hoge mate van doorstroming in de wijk;
- weinig binding met en gebrek aan organisatie in de wijk;

Gemeten beschermende factoren

Gezin:

- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid;
- beloningen voor positieve betrokkenheid;
- gezonde opvattingen en duidelijke normen;
- sociale binding.

School:

- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid;
- beloningen voor positieve betrokkenheid;
- gezonde opvattingen en duidelijke normen.

Kinderen en jongeren:

- religie;
- sociale vaardigheden;
- gezonde opvattingen en duidelijke normen;
- cognitieve vaardigheden;
- vermogen om hulp te vragen;
- flexibel en veerkrachtig karakter.

Buurt/wijk:

- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid;
- beloningen voor positieve betrokkenheid;
- gezonde opvattingen en duidelijke normen.

In Bijlage 2 is een uitgebreide omschrijving van deze factoren opgenomen.

1.2 Leeswijzer

In dit rapport worden de resultaten van de eerste afname van de CtC-scholierenenquête in Hoogvliet gepresenteerd. Hierbij wordt de volgende indeling gehanteerd.

Na deze inleiding volgt hoofdstuk 2, waarin de onderzoeksverantwoording is opgenomen. Bij de onderzoeksverantwoording wordt ingegaan op de onderzoeksopzet, de onderzoeksmethode en de verkregen respons.

In hoofdstuk 3 en 4 worden de resultaten van de scholierenenquête voor de clusters beschreven en afgezet tegen het deelgemeentelijk gemiddelde. Daarbinnen worden in hoofdstuk 3 de achtergrondkenmerken beschreven en komen in hoofdstuk 4 maatschappelijk ongewenste gedragingen aan bod: gegevens omtrent alcohol- en drugsgebruik, geweld, jeugddelinquentie, schoolverzuim en tienerzwangerschappen.

In hoofdstuk 5 worden de samengestelde risicofactoren en beschermende factoren op clusterniveau beschreven en afgezet tegen het deelgemeentelijk gemiddelde. In hoofdstuk 6 worden dezelfde risico- en beschermende factoren afgezet tegen die van de CtC-baseline. In hoofdstuk 7 worden conclusies getrokken en worden aanbevelingen gedaan.

2 Onderzoeksverantwoording

2.1 Onderzoeksopzet

De scholierenenquête is begin 2005 afgenomen op twee scholen voor het voortgezet onderwijs in Hoogvliet: het Einstein College en het Penta College, beide gelegen in deze deelgemeente. Op de scholen werden de vragenlijsten ingevuld door alle leerlingen tijdens de schooluren, bijvoorbeeld tijdens een mentoruur. De organisatie van het veldwerk was in handen van de deelgemeente Hoogvliet.

2.2 Steekproef / Respons

In Hoogvliet wonen volgens opgave van de deelgemeente in totaal 2.814 jongeren van 12 tot en met 17 jaar. Hiernaast zitten op de scholen die mee hebben gedaan aan het onderzoek in totaal plusminus 1.500 leerlingen, waarvan er naar schatting zo'n 1.000 jongeren die in Hoogvliet woonachtig zijn.

Voor dit onderzoek zijn op beide scholen ruim 1.500 vragenlijsten verspreid. In totaal hebben 1.287 jongeren de vragenlijsten ingevuld; dat maakt een ruwe respons van ongeveer 86 %. Van dit aantal bleken 48 scholieren 18 jaar of ouder te zijn, was 1 jongere 11 jaar en was van 10 jongeren de leeftijd onbekend. Deze jongeren zijn in de analyses buiten beschouwing gelaten. Daarnaast bleken 440 jongeren buiten de deelgemeente Hoogvliet woonachtig te zijn of geen woonplaats te hebben ingevuld. Ook deze jongeren zijn voor dit rapport buiten beschouwing gelaten.

De uiteindelijke steekproef bestond dus uit 788 respondenten. De verdeling van de steekproef over de clusters is te vinden in onderstaande tabel.

Tabel 2.1 Verdeling van de respondenten over de clusters

cluster	aantal	percentage
Hoogvliet 1	331	42
Hoogvliet 2	457	58
totaal	788	100

Er is gekeken of het nodig is om de respons per cluster zodanig te wegen dat deze qua sekse en leeftijd overeenkomt met de populatie in het betreffende gebied. Hieronder volgt voor elk van de clusters een vergelijking vóór weging van de steekproef met de populatie per cluster op de kenmerken leeftijd en sekse.

Tabel 2.2a Verdeling naar leeftijd voor weging (percentages)

cluster (steekproef)	leeftijd							totaal
	12	13	14	15	16	17	18	
Deelgem. Hoogvliet	9	22	24	22	15	7	0	100
Hoogvliet 1	9	25	24	22	14	6	0	100
Hoogvliet 2	8	19	25	23	17	8	0	100
deelgem. (populatie)	19	18	16	15	16	16	0	100

Tabel 2.2b Verdeling naar sekse voor weging (percentages)

cluster (steekproef)	geslacht		totaal
	jongen	meisje	
Deelgem. Hoogvliet	45	55	100
Hoogvliet 1	40	60	100
Hoogvliet 2	48	52	100
deelgem. (populatie)	51	49	100

Tabel 2.2a geeft de steekproefverdeling van leeftijd in de clusters en van de totale bevolking van Hoogvliet. Na statistische analyse bleek dat de leeftijdsverdeling in de steekproef voor alle beide clusters significant afwijkt van de werkelijke leeftijdsverdeling van de jongeren in Hoogvliet. In tabel 2.2b wordt de steekproefverdeling naar sekse in de clusters en de werkelijke populatieverdeling voor Hoogvliet weergegeven. Ook hier wordt voor cluster Hoogvliet 1 een significant verschil gevonden.

De gevonden afwijkingen in leeftijd en sekse zijn gecorrigeerd door middel van wegingen. Voor beide clusters is er gewogen voor leeftijd en alleen voor cluster Hoogvliet 1 voor sekse.

Na weging is er een steekproef overgebleven die representatief is voor de in Hoogvliet woonachtige jongeren van 12 tot en met 17 jaar. Hierbij dient wel te worden aangetekend dat deze representativiteit enigszins wordt beperkt door het feit dat het hier gaat om een *scholierenenquête*. Dit betekent dat niet-schoolgaande jongeren niet aanwezig zijn in de steekproef. Dit wordt gedeeltelijk gecorrigeerd door de wegingen die zijn gedaan naar leeftijd en geslacht.

2.3 Presentatie van de resultaten

In dit rapport worden de resultaten op de volgende manieren gepresenteerd:

Hoofdstuk 3 en 4: achtergrondgegevens en probleemgedragingen

In deze hoofdstukken worden de scores met betrekking tot de achtergrondgegevens en de probleemgedragingen weergegeven in percentages. Voor interpretatie van de resultaten binnen een bepaald cluster kan elk van de gepresenteerde percentages in de grafiek direct worden vergeleken met het deelgemeentelijke percentage en met dat van de zogenaamde 'CtC-baseline'. Dit laatste is het gemiddelde van alle steden in Nederland waar een

scholierenonderzoek in het kader van CtC heeft plaatsgevonden⁶. Voor de vergelijking met Hoogvliet zijn de gemiddelden binnen de CtC-baseline berekend voor de groep van 12 tot en met 17 jaar.

Hoofdstuk 5 en 6: risicofactoren en beschermende factoren

De scores op de verschillende risico- en beschermende factoren variëren van 0 tot 100. Hoe hoger de score, hoe sterker de factor in een bepaalde cluster aanwezig is. Gaat het om een risicofactor dan moet een hoge score negatief worden geïnterpreteerd. Gaat het daarentegen om een beschermende factor dan is een hoge score gunstig.

De interpretatie van deze zogenaamde 'ruwe scores' (van 0 tot 100) is echter vaak problematisch. In de eerste plaats komt dit omdat men minder makkelijk kan vergelijken met de scores van andere gebieden. Deze ruwe scores krijgen daarbij pas betekenis als zij worden vergeleken met de scores van andere gebieden op deze factoren. Om deze reden is ervoor gekozen om in dit rapport de scores op de risico- en beschermende factoren te presenteren in zogeheten z-scores.

Een z-score is een gestandaardiseerde statistische meeteenheid die het mogelijk maakt om de resultaten van verschillende risico- en beschermende factoren te vergelijken, zelfs wanneer de oorspronkelijke 'schalen' (lees: factoren) onderling afwijkende eigenschappen hebben (zoals een afwijkende minimum of maximum schaalwaarde of een afwijkend aantal schaalpunten).

Dit houdt in dat de gemiddelde score op een bepaalde factor – of dat nu ligt op 65 of op 23 – wordt omgerekend naar de waarde 0. In hoofdstuk 5 is deze 'nullijn' het deelgemeentelijk gemiddelde. De scores van de afzonderlijke clusters worden vervolgens op dezelfde manier berekend en vergeleken met deze nullijn. Het berekenen van Z-scores houdt ook in dat de gerapporteerde afwijkingen in vrijwel alle gevallen een waarde hebben tussen de -2,0 en de + 2,0. Deze wijze van rapporteren is conform de wensen van de landelijke projectgroep CtC en is overeenkomstig met de wijze waarop in de VS naar de gegevens uit jongerenonderzoeken CtC wordt gekeken. In de VS worden z-scores met afwijkingen van tenminste + 0,25 of - 0,25 als 'opmerkelijk' of 'betekenisvol' beschouwd.

De resultaten over de risico- en beschermende factoren worden per domein gepresenteerd. Dit zijn respectievelijk gezin, school, kinderen en jongeren en wijk. Zoals hierboven al vermeld wordt de nullijn in de grafieken in hoofdstuk 5 gevormd door het deelgemeentelijk gemiddelde van alle clusters tezamen; in hoofdstuk 6 wordt deze gevormd door de CtC-baseline; het gemiddelde van de steden waar de CtC-scholierenenquête al eerder is afgenomen.

Noot 6 Op dit moment wordt de CtC-baseline van 12 t/m 16 jaar gevormd door de resultaten van de steden Leeuwarden (N= 2.479), Almere (N= 1.831), Maassluis (N= 1.156), Dordrecht (N= 2.695) en het stadsdeel Amsterdam Noord (N= 2.334).

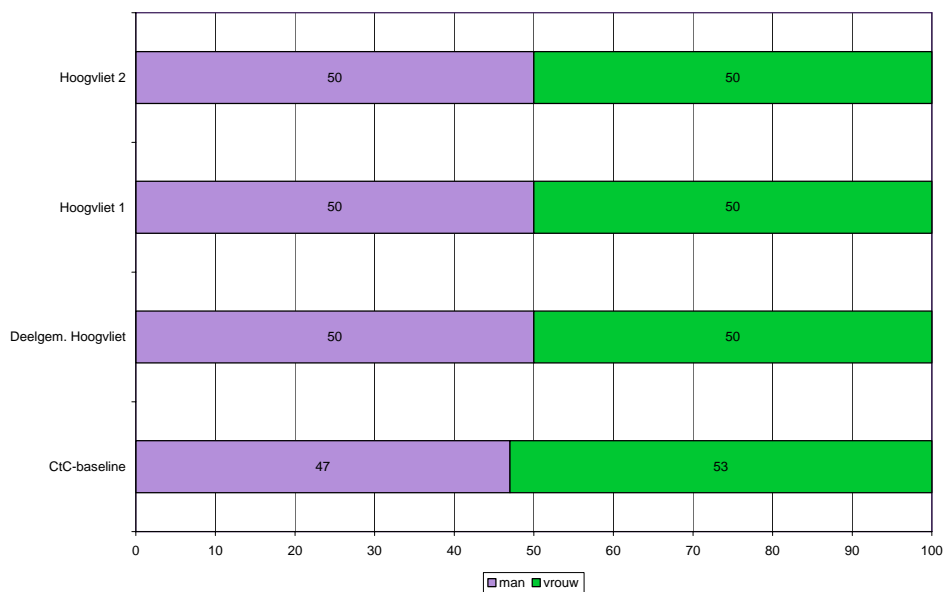
3 Achtergrondkenmerken

In dit hoofdstuk worden de achtergrondkenmerken van de onderzoekspopulaties in beide clusters beschreven en vergeleken met Hoogvliet als geheel en met de CtC-baseline. In de onderstaande tabellen en grafieken worden respectievelijk de resultaten voor leeftijd, geslacht, schooltype, etniciteit, gezinssituatie taalachtergrond, opleidingsniveau en werksituatie ouders gepresenteerd op basis van de *gewogen* gegevens⁷.

Tabel 3.1 Leeftijd (percentages)

cluster	leeftijd						totaal
	12	13	14	15	16	17	
CtC-baseline	14	22	22	20	13	6	100
Deelgem. Hoogvliet	18	19	16	15	16	16	100
Hoogvliet 1	18	19	17	15	14	17	100
Hoogvliet 2	18	18	16	15	17	16	100

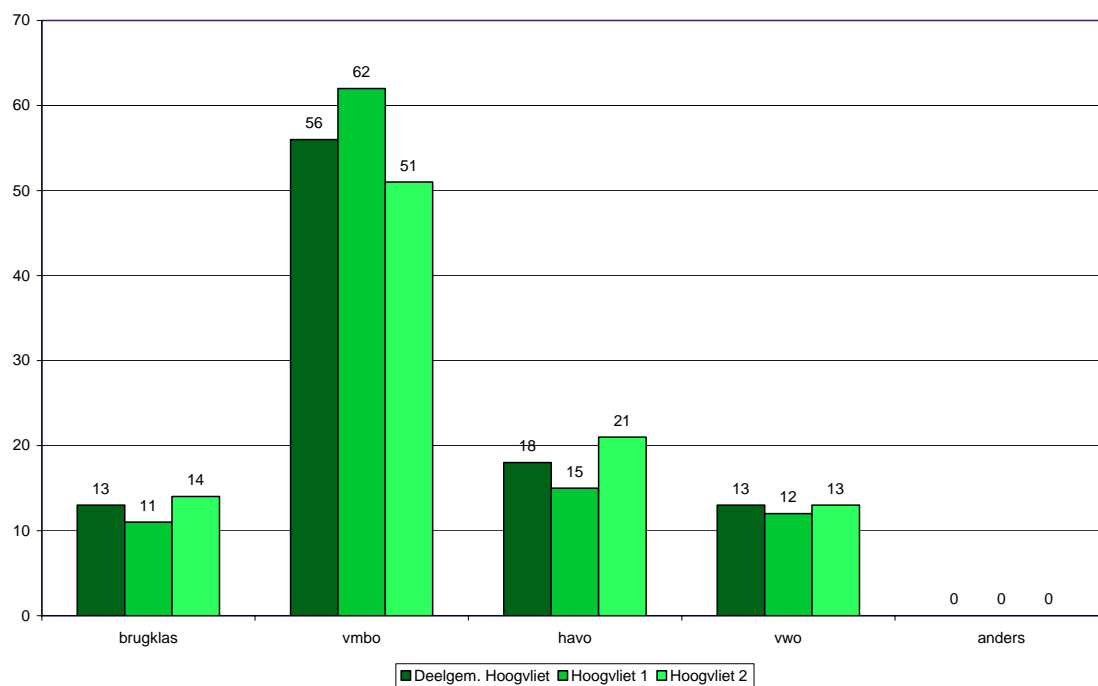
Grafiek 3.1 Geslacht (percentages)

Uit tabel 3.1 en grafiek 3.1 komt naar voren dat de verdeling tussen jongens en meisjes in de steekproef na weging evenredig is.

Noot 7 De percentages m.b.t. sekse en leeftijd in dit hoofdstuk wijken af van hoofdstuk 2, waar *ongewogen* gegevens zijn gepresenteerd.

Grafiek 3.2 Schooltype (percentages)⁸

Uit grafiek 3.2 blijkt dat in vergelijking met het gemiddelde van de deelgemeente in cluster Hoogvliet 1 een relatief groot deel van de scholieren op het VMBO zit en in cluster Hoogvliet 2 juist relatief weinig. Voor de Havo-leerlingen wordt een omgekeerd patroon gevonden; in Hoogvliet 2 zitten relatief veel jongeren op de Havo en in Hoogvliet 1 weinig. Voor de overige schooltypen wijkt de verdeling binnen de wijken nauwelijks af van Hoogvliet als geheel.

Tabel 3.2 Etniciteit (percentages)

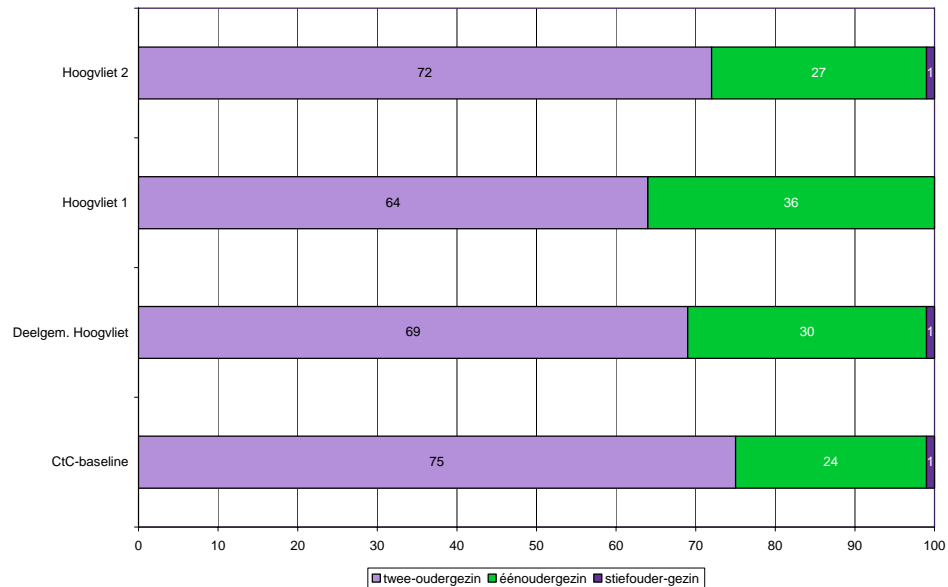
cluster	etniciteit							totaal
	Nederlands	Surinaams	Antilliaans	Turks	Marokkaans	Indonesisch	overig	
CtC-baseline	66	8	3	5	5	2	12	100
Deelgem. Hoogvliet	51	15	10	7	2	2	13	100
Hoogvliet 1	27	25	16	10	3	1	18	100
Hoogvliet 2	69	7	6	5	1	2	10	100

In Hoogvliet wonen in vergelijking met de CtC-baseline minder jongeren met een Nederlandse achtergrond. In cluster Hoogvliet 2 wonen ongeveer evenveel jongeren met een Nederlandse achtergrond als in de baseline, maar in cluster Hoogvliet 1 is dit aandeel beduidend lager. In dit laatste cluster wonen relatief veel Surinamers, Antillianen en Turken. Ook de categorie overige nationaliteiten is hier groter dan het landelijk gemiddelde.

Noot 8 In deze grafiek ontbreekt de vergelijking met de CtC-baseline, omdat er in elke stad andere soorten scholen hebben meegedaan met het onderzoek. Een vergelijking in een grafiek voegt dan geen informatie toe.

In het onderzoek is tevens gevraagd naar de gezinssituatie van de jongeren. In onderstaande grafiek worden de resultaten gepresenteerd. Hierbij wordt, analoog aan de wijze waarop het CBS deze gegevens presenteert, onderscheid gemaakt tussen gezinnen waarbij zowel de natuurlijke moeder als de natuurlijke vader deel uitmaken van het gezin, gezinnen waarbij één natuurlijke ouder afwezig is en gezinnen waarbij beide natuurlijke ouders geen deel uitmaken van het gezin.

Grafiek 3.3 Gezinssituatie (percentages)

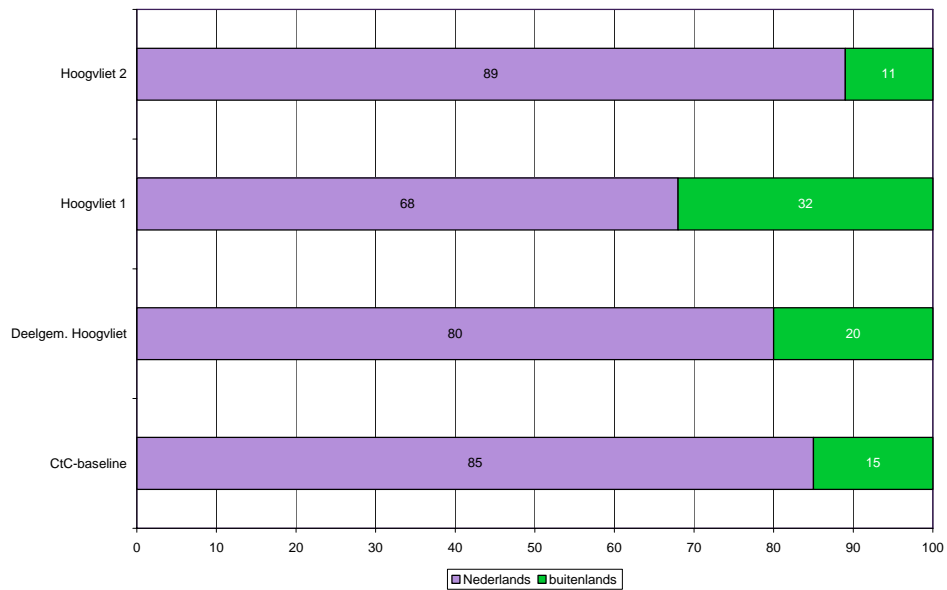

Uit grafiek 3.3 blijkt dat de jongeren in de steekproef minder uit twee-oudergezinnen en meer uit één-oudergezinnen komen dan de jongeren in de CtC-baseline. Het deelgemeentelijk gemiddelde van het aantal twee-oudergezinnen wordt hier sterk omlaag gehaald door cluster Hoogvliet 1. De gezinssituatie in cluster Hoogvliet 2 is wel vergelijkbaar met de CtC-baseline.

In het onderzoek is ook gevraagd naar de taal die de jongeren thuis en met hun beste vrienden spreken. Deze gegevens zijn op de volgende wijze geabstraheerd naar de indicator taalachtergrond: wanneer zowel thuis als met vrienden Nederlands wordt gesproken, wordt de taalachtergrond van de jongere als Nederlands gekenmerkt. Wanneer in beide situaties buitenlands wordt gesproken wordt de taalachtergrond van de jongere als buitenlands gekenmerkt. Wanneer met ouders Nederlands wordt gesproken en met vrienden buitenlands, wordt de taalachtergrond als Nederlands gekenmerkt. Immers, dit impliceert dat vanaf een jonge leeftijd regelmatig Nederlands is gesproken. Volgens dezelfde redenering zijn jongeren die met hun ouders buitenlands spreken en met vrienden Nederlands, juist weer ingedeeld bij een buitenlandse taalachtergrond. Aangenomen kan dan namelijk worden dat de jongere pas op latere leeftijd met Nederlands is begonnen.

In de onderstaande grafiek worden de resultaten voor taalachtergrond gepresenteerd.

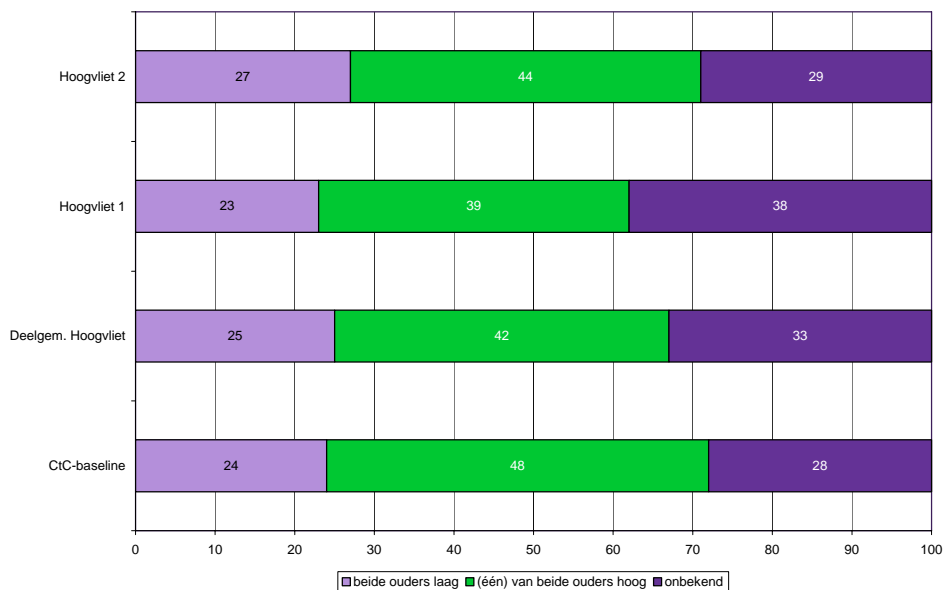
Grafiek 3.4 Taalachtergrond (percentages)

Uit grafiek 3.4 blijkt dat in Hoogvliet relatief veel jongeren wonen die een buitenlandse taalachtergrond hebben vergeleken met de CtC-baseline. Dit hoge percentage komt voornamelijk door het hoge aandeel van deze jongeren in cluster Hoogvliet 1. Het aandeel jongeren met een buitenlandse taalachtergrond in Hoogvliet 2 is lager dan het landelijk gemiddelde. Hier wonen de meeste jongeren met een Nederlandse taalachtergrond.

In de volgende tabel wordt het opleidingsniveau van de ouders van de respondenten gegeven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een hoog en een laag niveau. Een ouder wordt ingedeeld op hoog niveau als hij/zij voor het laatst op één van de volgende schooltypes heeft gezeten: middelbaar beroepsonderwijs / hoger beroepsonderwijs / universiteit. Een ouder wordt ingedeeld op laag niveau als hij/zij voor het laatst op één van de volgende schooltypes heeft gezeten: lagere school / voortgezet onderwijs.

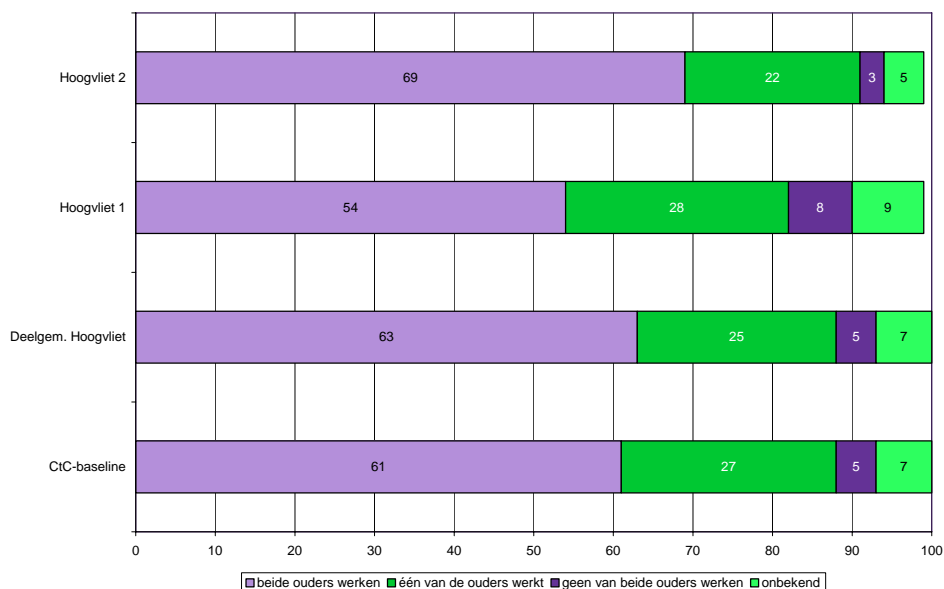
Grafiek 3.5 Opleidingsniveau ouders (percentages)

Het gemiddelde opleidingsniveau van de ouders in de deelgemeente Hoogvliet wijkt nauwelijks af van de CtC-baseline. In het cluster Hoogvliet 2 wonen wel wat meer jongeren waarvan de ouders hoog opgeleid zijn.

In de onderstaande grafiek wordt de arbeidssituatie van de ouders van de jongeren weergegeven. Een ouder wordt in de grafiek meegenomen als werkend als deze een baan heeft, ongeacht het aantal uren per week.

Grafiek 3.6 Arbeidssituatie ouders (percentages)

De arbeidssituatie van de ouders in Hoogvliet wijkt licht af van de arbeidssituatie van de ouders in de rest van Nederland. Voor Hoogvliet als geheel komt de situatie dat beide ouders werken iets vaker voor dan in de CtC-baseline.

Op clusterniveau zijn de verschillen groter. Zo komt de situatie dat beide ouders werken in cluster Hoogvliet 1 relatief minder vaak voor dan in cluster Hoogvliet 2 relatief zeer vaak. Tevens is in Hoogvliet 1 het percentages jongeren waarvan van beide ouders niet werken hoger dan gemiddeld.

Samenvattend kan worden gesteld dat het cluster Hoogvliet 1 het meest verschilt op achtergrondkenmerken ten opzichte het niveau van de CtC-baseline. Hoogvliet als geheel verschilt licht van de CtC- baseline op achtergrondkenmerken; dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de score van cluster Hoogvliet 1. De verschillen tussen de clusters komen naar voren in de alle achtergrondkenmerken:

- Schooltype: In cluster Hoogvliet 1 wonen meer jongeren die op het VMBO zitten.
- Etniciteit: In cluster Hoogvliet 1 wonen meer allochtonen dan in Hoogvliet 2.
- Gezinssituatie: In cluster Hoogvliet 1 komen de meeste éénoudergezinnen voor.
- Taalachtergrond: Het percentage respondenten met een buitenlandse taalachtergrond is het hoogst in cluster Hoogvliet 1.
- Opleidingsniveau ouders: In cluster Hoogvliet 1 wonen de meeste jongeren waarvan de ouders laagopgeleid zijn.
- Arbeidssituatie ouders: De situatie dat beide ouders niet werken komt het vaakst voor in cluster Hoogvliet 1.

4 Probleemgedrag

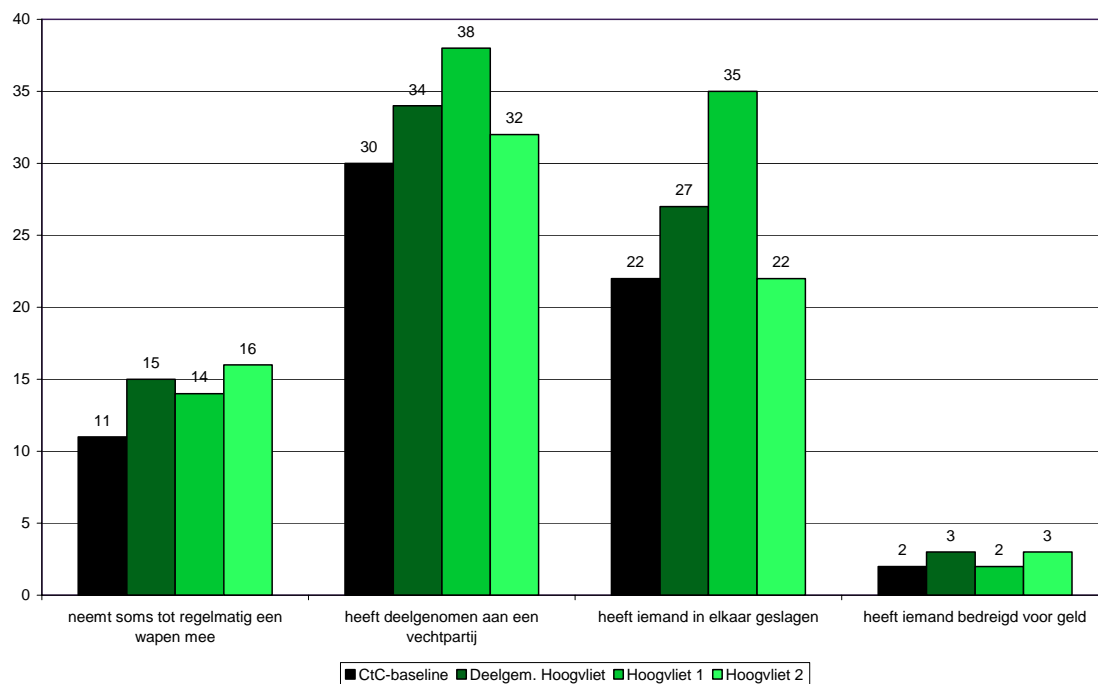
4.1 Inleiding

In deze en volgende paragrafen worden de volgende probleemgedragingen onder jongeren in de geselecteerde clusters vergeleken met Hoogvliet totaal: geweld en jeugddelinquentie, problematisch alcohol- en drugsgebruik, schoolverzuim en tienerzwangerschappen.

4.2 Geweld en jeugddelinquentie

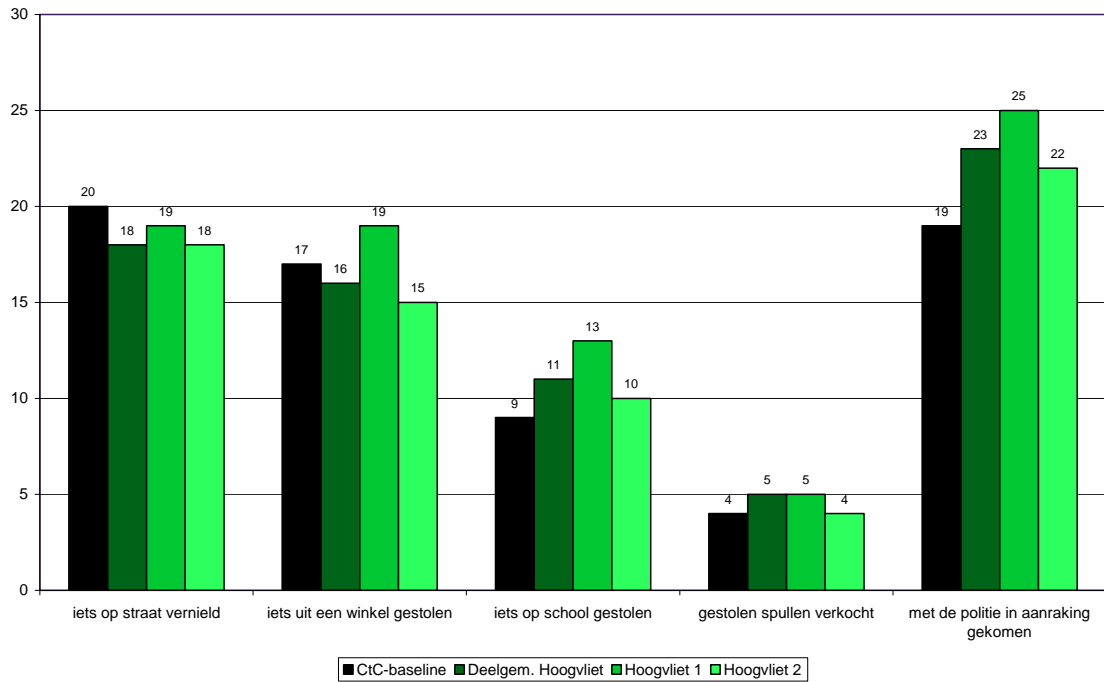
Voor verschillende probleemgedragingen is nagegaan in hoeverre jongeren zich hieraan schuldig maken dan wel in hoeverre dit hen is overkomen. Deze paragraaf richt zich allereerst op geweld en jeugddelinquentie.

Grafiek 4.1 Geweld (percentages)

In cluster Hoogvliet 1 wonen in vergelijking met het deelgemeentelijk gemiddelde en dat van de CtC-baseline relatief veel jongeren die aangeven de afgelopen 12 maanden te hebben deelgenomen aan een vechtpartij of iemand in elkaar hebben geslagen. Omdat het in beide gevallen om percentages gaat die hoger zijn dan de percentages die gevonden werden in Hoogvliet 2, komen de deelgemeentelijke gemiddelden voor 'deelgenomen hebben aan een vechtpartij' en 'iemand geslagen hebben' wat hoger te liggen dan die van de CtC-baseline. Wat betreft het 'bedreigen van iemand anders voor geld' wijkt Hoogvliet nauwelijks af van de baseline. Bij het regelmatig meenemen van een wapen scoren zowel Hoogvliet 1 als 2 relatief hoog en wijkt het deelgemeentelijk gemiddelde hierdoor af van de landelijke baseline.

Grafiek 4.2 Jeugddelinquentie (percentages)

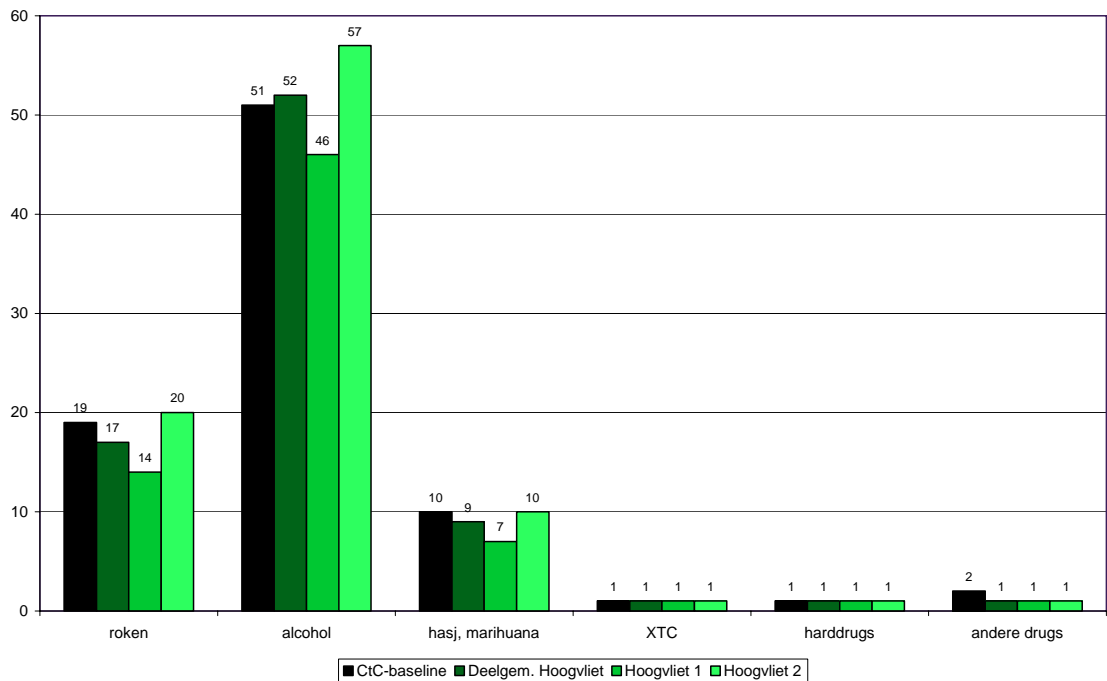

Bij de probleemgedragingen die onder de noemer 'delinquentie' vallen zien we een wisselend beeld. Bij twee probleemgedragingen ligt het deelgemeentelijk gemiddelde lager dan de baseline: 'iets op straat vernield hebben' en 'iets uit een winkel gestolen hebben'. Bij alle probleemgedragingen van jeugddelinquentie zijn de scores van de jongeren die wonen in cluster Hoogvliet 1 hoger dan die van de jongeren die wonen in cluster Hoogvliet 2. Bij het probleemgedrag 'iets op school gestolen hebben', 'gestolen spullen verkocht hebben' en 'met de politie in aanraking gekomen' liggen de percentages van het gemiddelde van de deelgemeente hiernaast hoger dan dat van de landelijke baseline.

4.3 Problematisch roken, alcohol- en drugsgebruik

In de onderstaande grafieken wordt weergegeven of de jongeren in de afgelopen maand hebben gerookt en/of alcohol en drugs hebben gebruikt, met welke regelmaat en in welke mate.

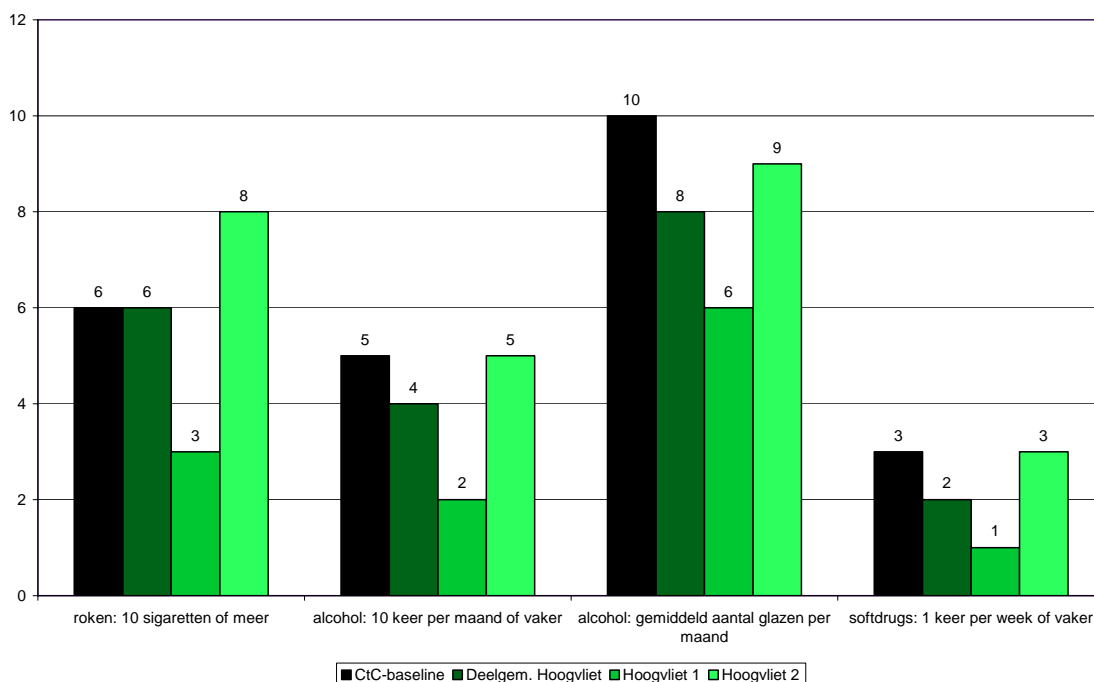
Grafiek 4.3 Jongeren die de afgelopen maand gerookt hebben, alcohol of drugs gebruikt hebben (percentages)

Uit grafiek 4.3 blijkt dat de jongeren die wonen in cluster Hoogvliet 2 meer roken, drinken en softdrugs gebruiken dan de jongeren uit cluster Hoogvliet 1. Vooral bij het gebruiken van alcohol scoren de jongeren die wonen in cluster Hoogvliet 2 boven de landelijke baseline. Wat betreft het gebruik van de overige middelen worden geen grote verschillen gevonden.

In grafiek 4.4 wordt het percentage veelvuldig rokers en veelvuldig gebruikers van alcohol en drugs gepresenteerd.

Grafiek 4.4 Veelvuldig roken, alcohol- en drugsgebruik (percentages, resp. gemiddeld aantal glazen)

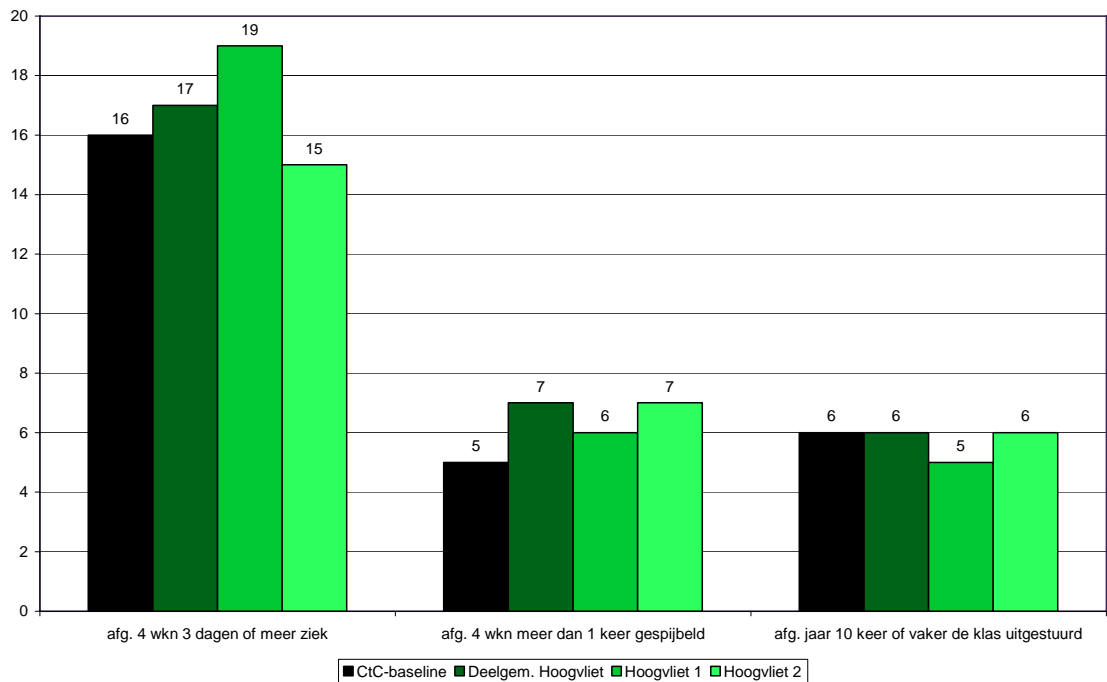

Het aandeel jongeren dat aangeeft tien of meer sigaretten per dag te roken is ook het hoogst in cluster Hoogvliet 2. Ook ligt hier het percentage jongeren dat tien keer per maand of vaker alcohol drinkt hoger dan in cluster Hoogvliet 1 en het deelgemeentelijke gemiddelde. Het percentage is hier echter gelijk aan de CtC-baseline. Het gemiddeld aantal glazen alcohol per maand dat de jongeren drinken ligt ook in het cluster Hoogvliet 2 hoger dan in cluster Hoogvliet 1, maar lager dan het landelijke gemiddelde. Het gemiddelde van de deelgemeente is hier dan ook lager dan dat van de CtC-baseline.

Bij het één keer per week of vaker gebruiken van softdrugs zien we ook dat de jongeren in cluster Hoogvliet 2 dit iets vaker doen dan die in cluster Hoogvliet 1. Deze percentages zijn echter laag en nauwelijks afwijkend van de CtC-baseline.

4.4 Schoolverzuim

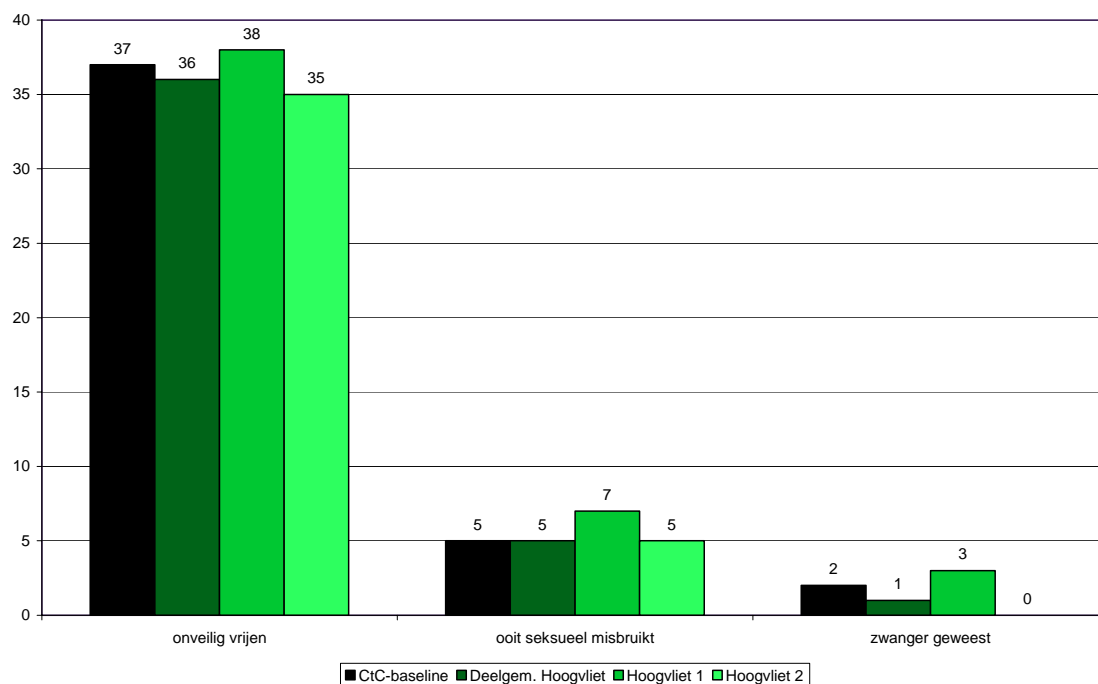
Grafiek 4.5 Schoolverzuim (percentages)

In cluster Hoogvliet 1 komt het relatief wat vaker voor dat jongeren de afgelopen vier weken drie of meer dagen van school verzuimd hebben wegens ziekte. De deelgemeente Hoogvliet scoort wat betreft spijbelgedrag iets boven de CtC-baseline, maar deze verschillen zijn klein. Ook voor het de klas uitgestuurd worden is er weinig verschil. Hoogvliet als geheel wijkt nauwelijks af van de CtC-baseline.

4.5 Tienerzwangerschappen

Grafiek 4.6 Tienerzwangerschappen (percentages)

Het percentage jongeren dat aangeeft wel eens onveilig gevreeën te hebben of dit in ieder geval niet uitsluit ligt in Hoogvliet ongeveer gelijk met de CtC-baseline. Het aantal meisjes dat aangeeft wel eens zwanger geweest te zijn in cluster Hoogvliet 1 licht hoger dan de landelijke baseline, net als het aantal jongeren dat heeft aangegeven ooit seksueel misbruikt te zijn.

4.5 Samenvatting

- Hoogvliet scoort voor wat betreft probleemgedragingen wisselend in vergelijking met de CtC-baseline.
- Gewelddadig gedrag komt wat vaker voor in cluster Hoogvliet 1. Vooral het aantal jongeren dat de afgelopen twaalf maanden heeft deelgenomen aan een vechtpartij of iemand in elkaar heeft geslagen is in deze cluster hoog. Het gemiddelde van de deelgemeente is dan ook wat hoger dan dat van de CTC-baseline.
- Bij jeugddelinquentie is het beeld wisselend. Bij twee probleemgedragingen ligt het deelgemeentelijk gemiddelde lager dan de baseline: jongeren uit de deelgemeente Hoogvliet geven iets minder vaak aan zich schuldig te maken aan vernieling op straat of winkeldiefstal. Zij geven wel iets vaker aan dan jongeren in de CtC-baseline zich wel eens schuldig te hebben gemaakt aan diefstal op school of heling en zijn vaker met de politie in aanraking gekomen in het afgelopen jaar. Hierbij dient hier te worden opgemerkt dat cluster Hoogvliet 1 op alle probleemgedragingen op het gebied van jeugddelinquentie wat hoger scoort dan cluster Hoogvliet 2.

- Bij roken en drinken blijkt dat er door meer jongeren in cluster Hoogvliet 2 te worden gerookt, gedronken en softdrugs te worden gebruikt dan door de jongeren uit cluster Hoogvliet 1 en de CtC-baseline.
- Het aandeel jongeren dat aangeeft tien of meer sigaretten per dag te roken is in cluster Hoogvliet 2 hoger dan in cluster Hoogvliet 1, net als het percentage jongeren dat tien keer per maand of vaker alcohol drinkt. Het gemiddelde van de deelgemeente Hoogvliet ligt echter ongeveer gelijk met de CtC-baseline. Het gemiddeld aantal glazen alcohol per maand van de jongeren in cluster Hoogvliet 2 ligt hoger dan van Hoogvliet 1, maar lager dan van de jongeren in de CtC-baseline. Het gemiddelde voor de deelgemeente Hoogvliet is hier dan ook lager dan het landelijke gemiddelde.
- Het spijbelgedrag verschilt niet veel tussen de clusters Hoogvliet 1 en 2 en wijkt ook niet af van het landelijke gemiddelde. In cluster Hoogvliet 1 wordt er wel vaker schoolverzuim als gevolg van ziekte gerapporteerd.
- Bij tienerzwangerschappen zien we geen opvallende verschillen tussen de clusters en het beeld uit de CtC-baseline. Het percentage meisjes uit cluster Hoogvliet 1 dat aangeeft zwanger te zijn geweest en het aantal misbruikte jongeren in dit cluster is wel iets hoger dan in cluster Hoogvliet 2.

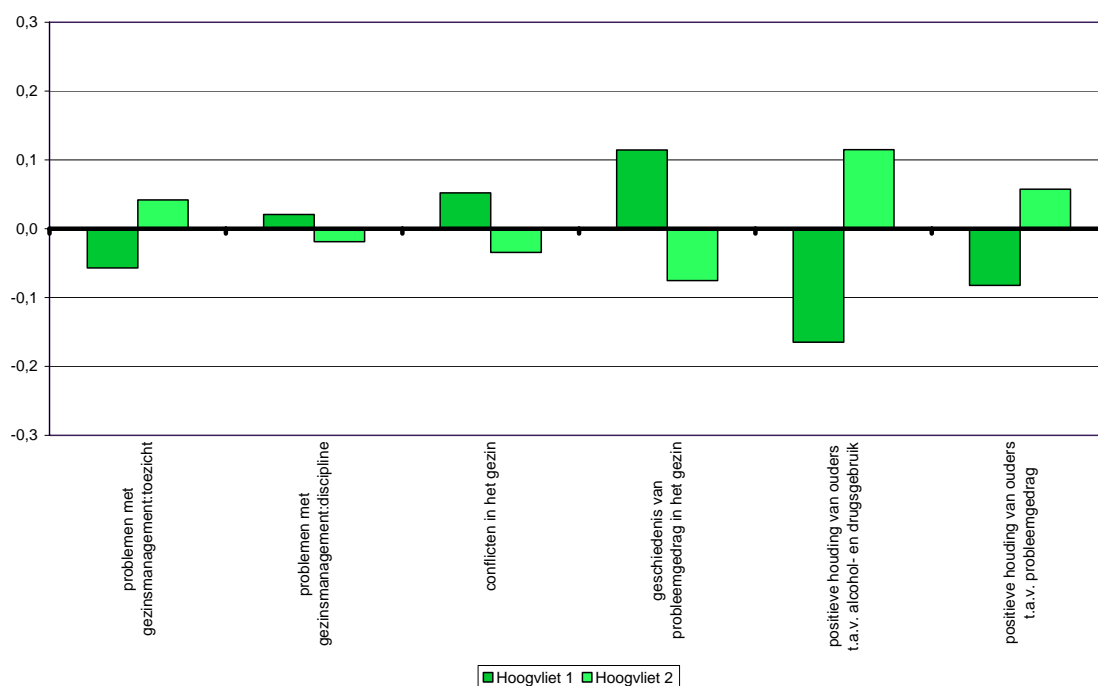
5 Risico- en beschermende factoren: deelgemeentelijk gemiddelde

5.1 Inleiding

In de paragrafen 5.2 en 5.3 worden de scores op de verschillende risico- en beschermende factoren weergegeven voor de twee clusters in Hoogvliet. Zoals in hoofdstuk 2 is aangegeven geldt hier dat hoe hoger de score is, hoe sterker de factor in de desbetreffende cluster aanwezig is. Gaat het om een risicofactor dan moet een hoge positieve score negatief worden geïnterpreteerd. Gaat het daarentegen om een beschermende factor dan is een hoge positieve score gunstig. De afwijking ten opzichte van het deelgemeentelijke gemiddelde wordt in dit hoofdstuk gepresenteerd als z-scores⁹.

5.2 Risicofactoren

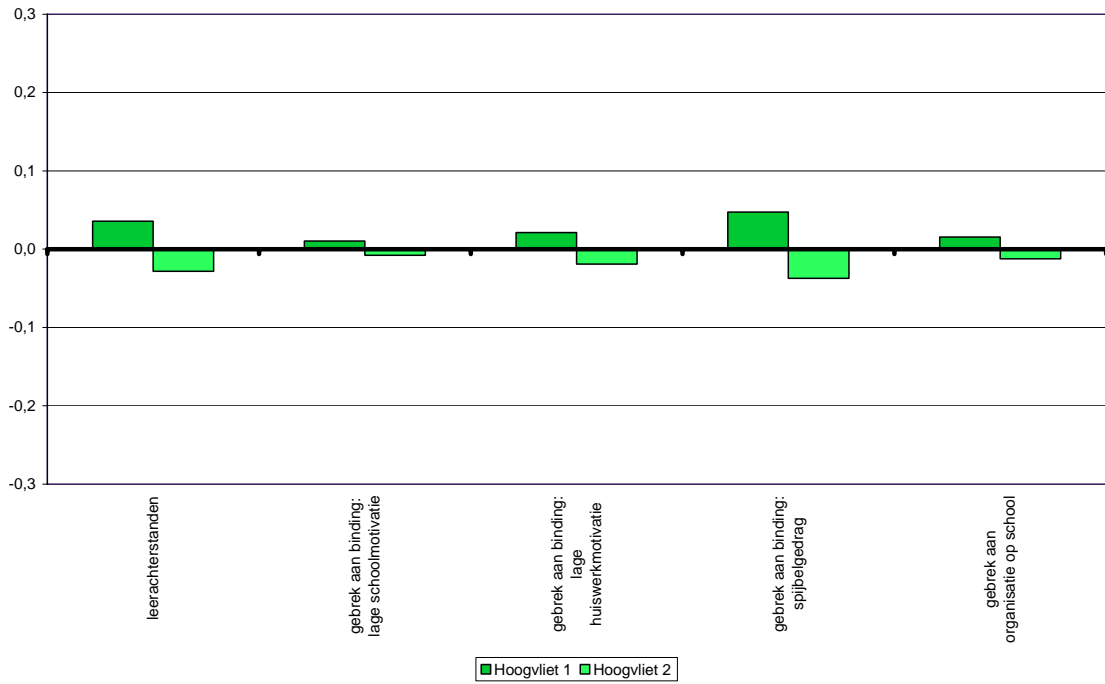
Grafiek 5.1 Gezin: risicofactoren (Z-score t.o.v. gemiddelde Hoogvliet)

De scores op de risicofactoren binnen het domein 'gezin' wijken niet sterk af van het deelgemeentelijke gemiddelde. De scores voor de clusters vallen namelijk bijna allemaal wel grotendeels boven of onder de nullijn, maar de meeste afwijkingen blijven onder de grens van 0.25 en zijn dus niet noemenswaardig.

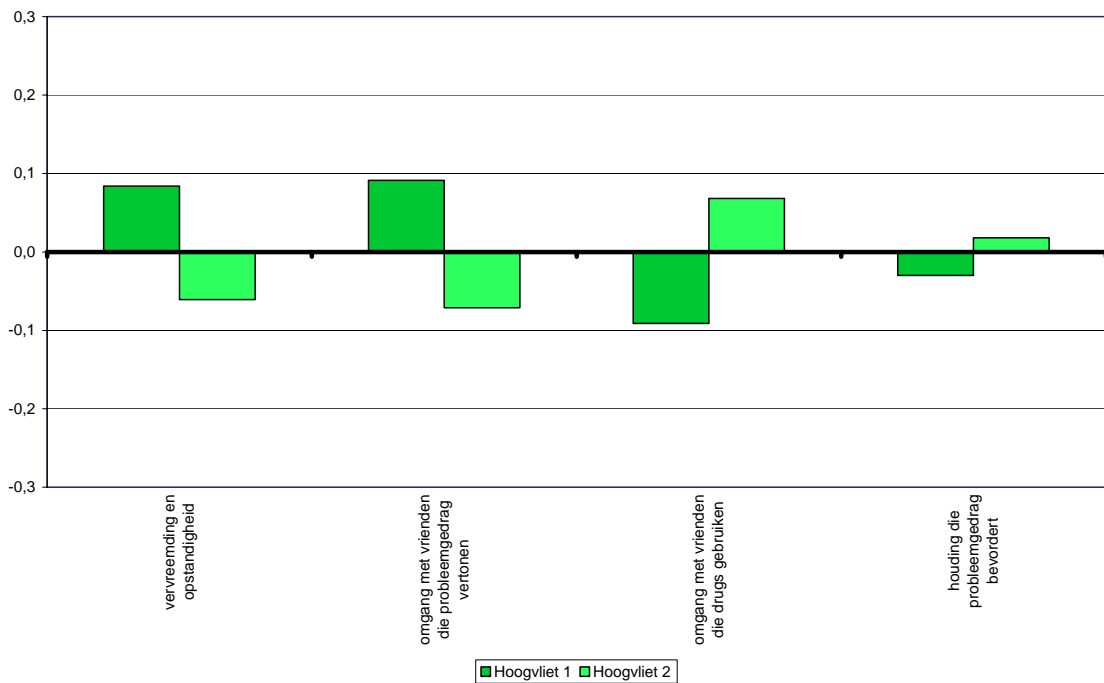
Noot 9 Voor de volledigheid zijn de ruwe scores van zowel de risico- als de beschermende factoren weergegeven in Bijlage 1.

Grafiek 5.2 School: risicofactoren (Z-score t.o.v. gemiddelde Hoogvliet)

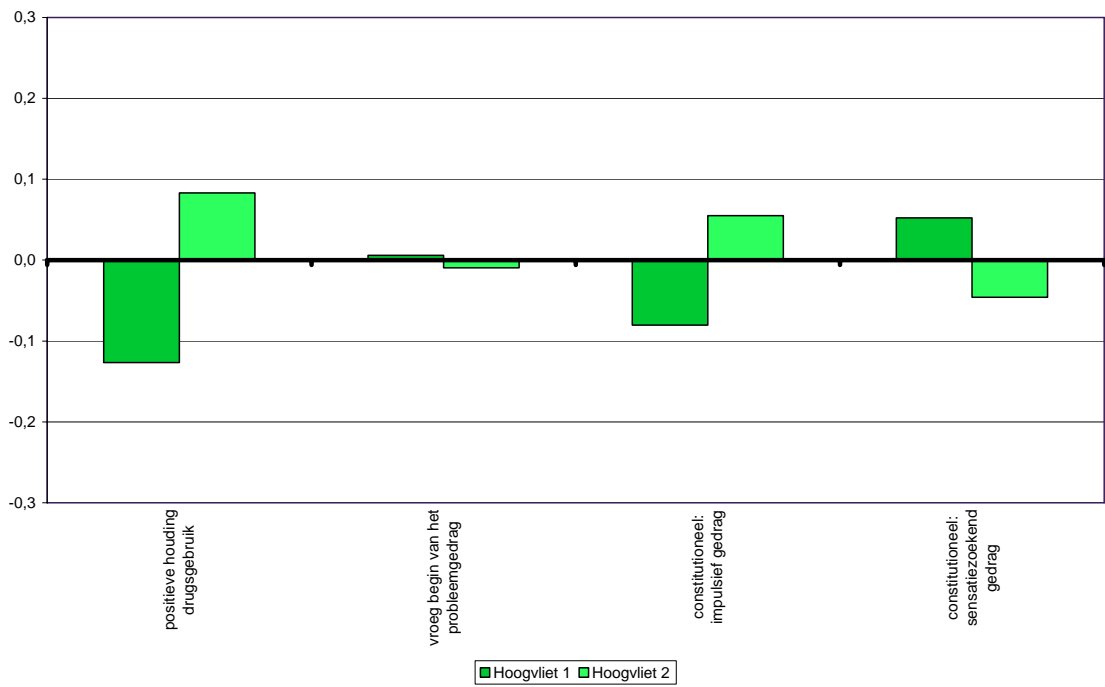

De verschillen tussen de scores die in de twee clusters behaald zijn op het domein 'school' zijn verwaarloosbaar klein in vergelijking met het gemiddelde van de deelgemeente.

Grafiek 5.3a Kinderen en jongeren: risicofactoren (Z-score t.o.v. gemiddelde Hoogvliet)

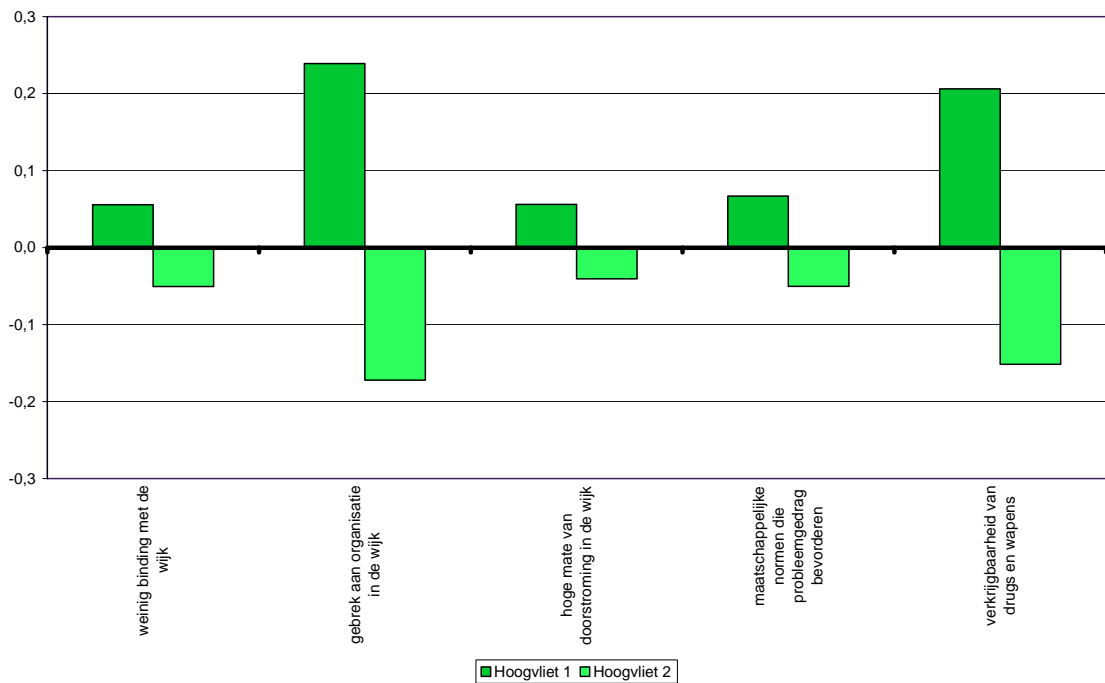

Grafiek 5.3b Kinderen en jongeren: risicofactoren (Z-score t.o.v. gemiddelde Hoogvliet)

Bij de risicofactoren die gerelateerd zijn aan het domein 'kinderen en jongeren' zien we geen opmerkelijke afwijkingen van het deelgemeentelijk gemiddelde.

Grafiek 5.4 Wijk: risicofactoren (Z-score t.o.v. gemiddelde Hoogvliet)

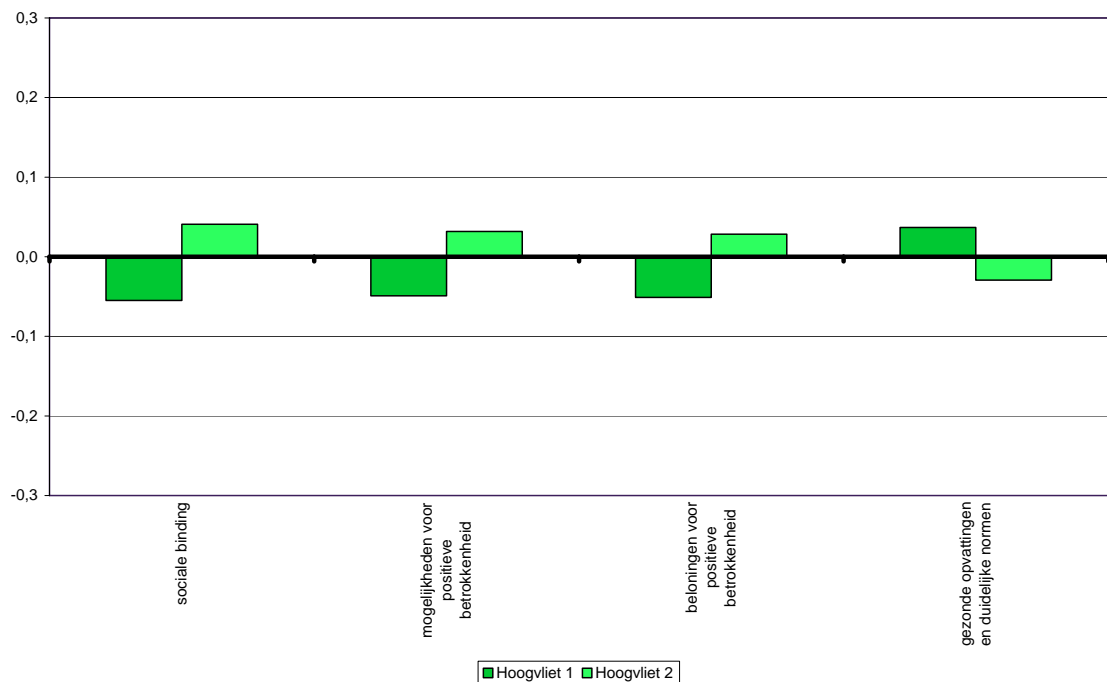
Binnen het domein 'wijk' wordt een opmerkelijk hoge score gevonden voor het cluster Hoogvliet 1 op de factor gebrek aan organisatie in de wijk. Dit betekent dat de jongeren in de wijken van dit cluster vinden dat er veel rommel en graffiti op straat aanwezig is en zij sterker dan gemiddeld vinden dat misdaad en drugshandel in hun buurt voorkomen. Ook op de factor verkrijgbaarheid van wapens en drugs scoort dit cluster hoog. Dit moet als negatief worden geïnterpreteerd, net als het feit dat cluster Hoogvliet 1 op alle factoren in dit domein bovengemiddeld scoort.

5.3 Beschermende factoren

In deze paragraaf worden de scores van de clusters op de beschermende factoren vergeleken met het deelgemeentelijke gemiddelde van Hoogvliet.

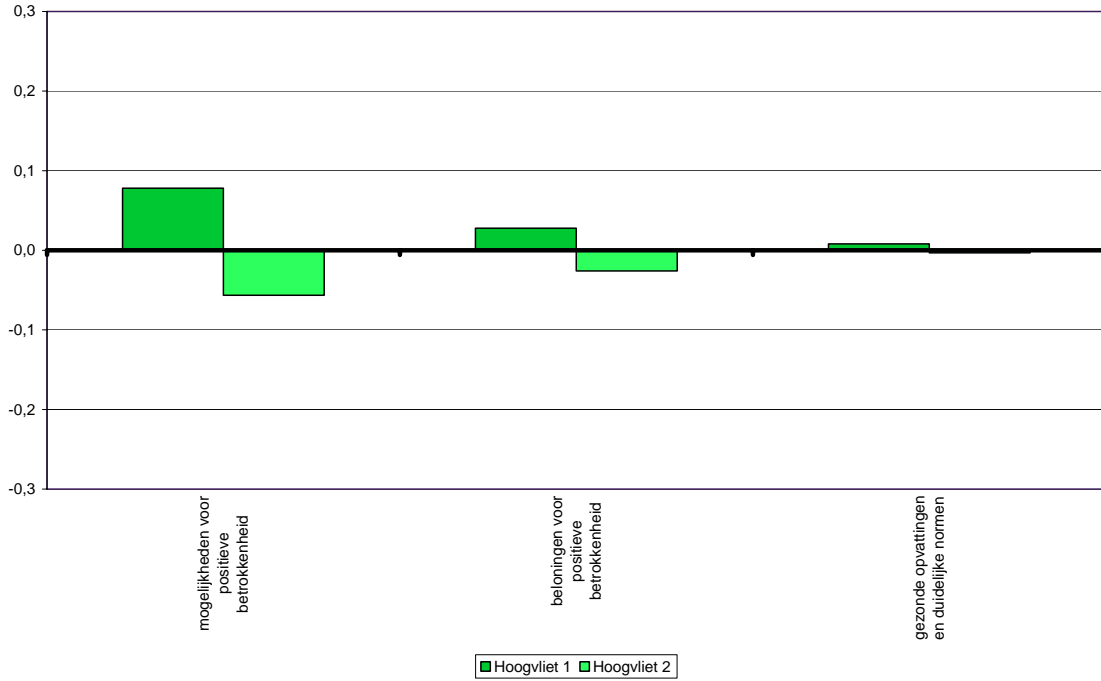
Hoe hoger de score, hoe sterker de factor in de clusters aanwezig is. Het gaat hier om een beschermende factor en dan is een hoge positieve score gunstig en een negatieve score ongunstig.

Grafiek 5.5 Gezin: beschermende factoren (Z-score tov gemiddelde Hoogvliet)

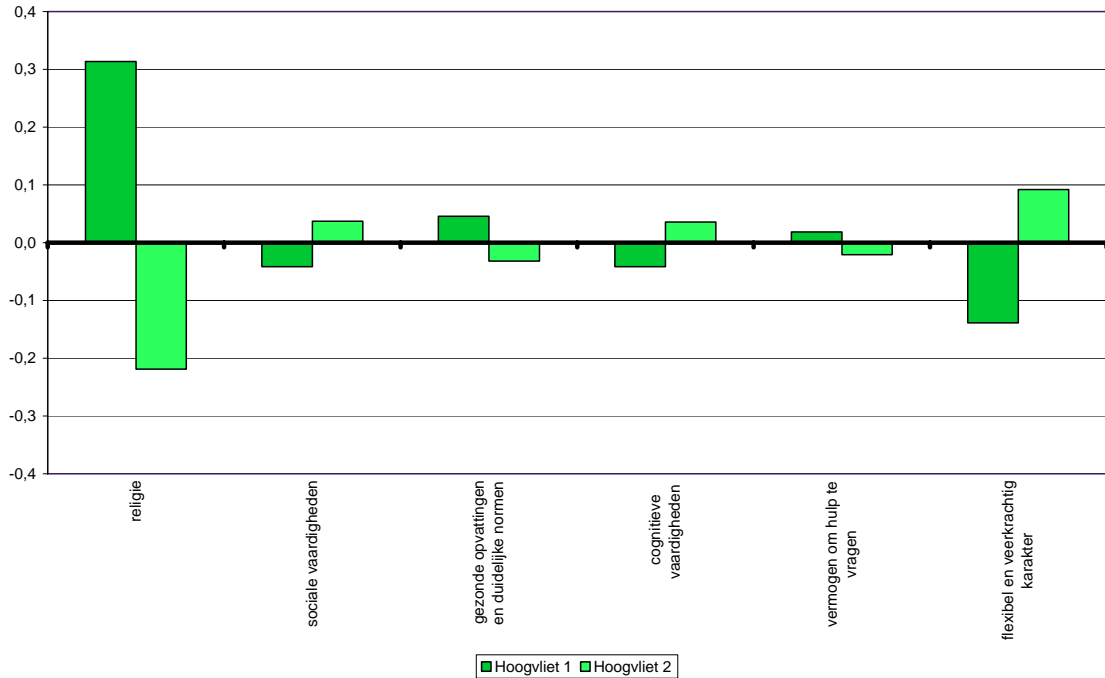
Binnen het domein 'gezin' worden geen noemenswaardige verschillen tussen de clusters van Hoogvliet gevonden.

Grafiek 5.6 School: beschermende factoren (Z-score t.o.v. gemiddelde Hoogvliet)

Ook binnen het domein 'school' zijn de verschillen niet noemenswaardig.

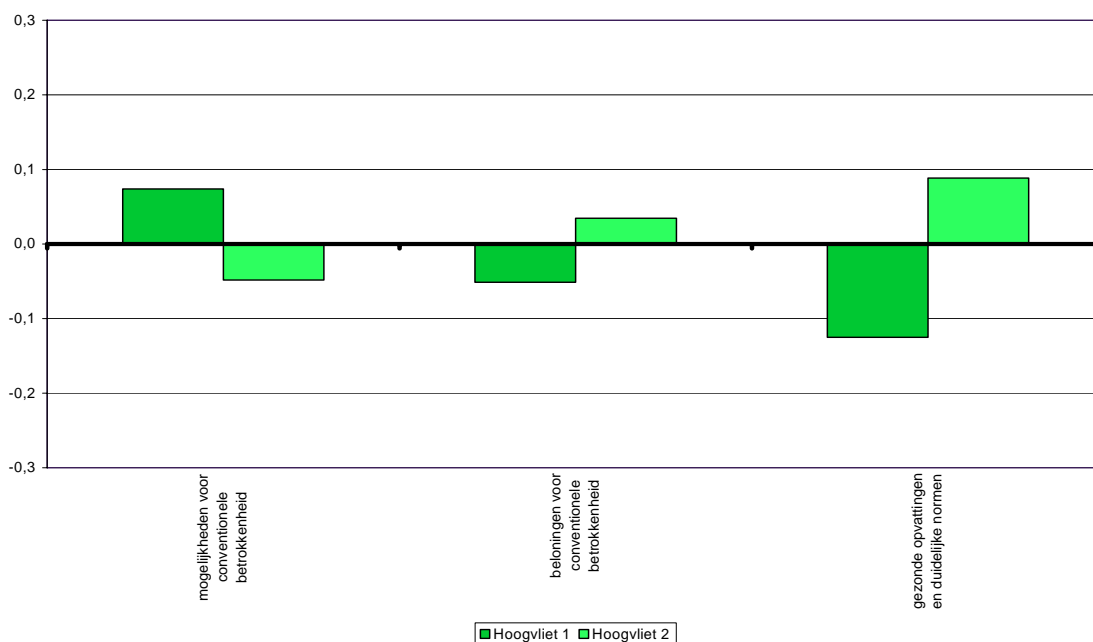
Grafiek 5.7 Kinderen en jongeren: beschermende factoren (Z-score tov gemiddelde Hoogvliet)

Voor de zes beschermende factoren binnen het domein 'kinderen en jongeren' worden op 5 factoren geen opmerkelijke verschillen gevonden ten opzichte van het gemiddelde van de deelgemeente Hoogvliet.

De enige uitzondering vormt de factor op de factor 'religie' wel. Jongeren uit cluster Hoogvliet 1 gaan opmerkelijk veel vaker naar kerk of moskee dan jongeren uit cluster Hoogvliet 2.

Grafiek 5.8 Wijk: beschermende factoren (Z-score t.o.v. gemiddelde Hoogvliet)

De scores van de clusters die binnen het domein 'wijk' behaald worden wijken niet af van het deelgemeentelijke gemiddelde.

5.4 Samenvatting

De twee clusters in Hoogvliet wijken over het algemeen niet of nauwelijks van elkaar af als men deze afzet tegen de score van de deelgemeente Hoogvliet als geheel op de risico- en beschermende factoren. Er werden slechts enkele opvallende verschillen gevonden:

- In cluster Hoogvliet 1 is sprake van een hogere score op de factor 'gebrek aan organisatie in de wijk'.
- In cluster Hoogvliet 1 zijn drugs en wapens relatief makkelijk verkrijgbaar.
- In cluster Hoogvliet 1 gaan jongeren wat vaker naar kerk of moskee dan in de andere cluster: dit dient als gunstig te worden geïnterpreteerd.

Voor een deel zijn deze geringe verschillen te verklaren door het feit dat de resultaten van de beide clusters een relatief groot deel uitmaken (ongeveer de helft) van het gemiddelde van Hoogvliet als geheel waarmee vergeleken wordt. In het volgende hoofdstuk is dat niet het geval; hier worden beide clusters van wijken vergeleken met de CtC-baseline.

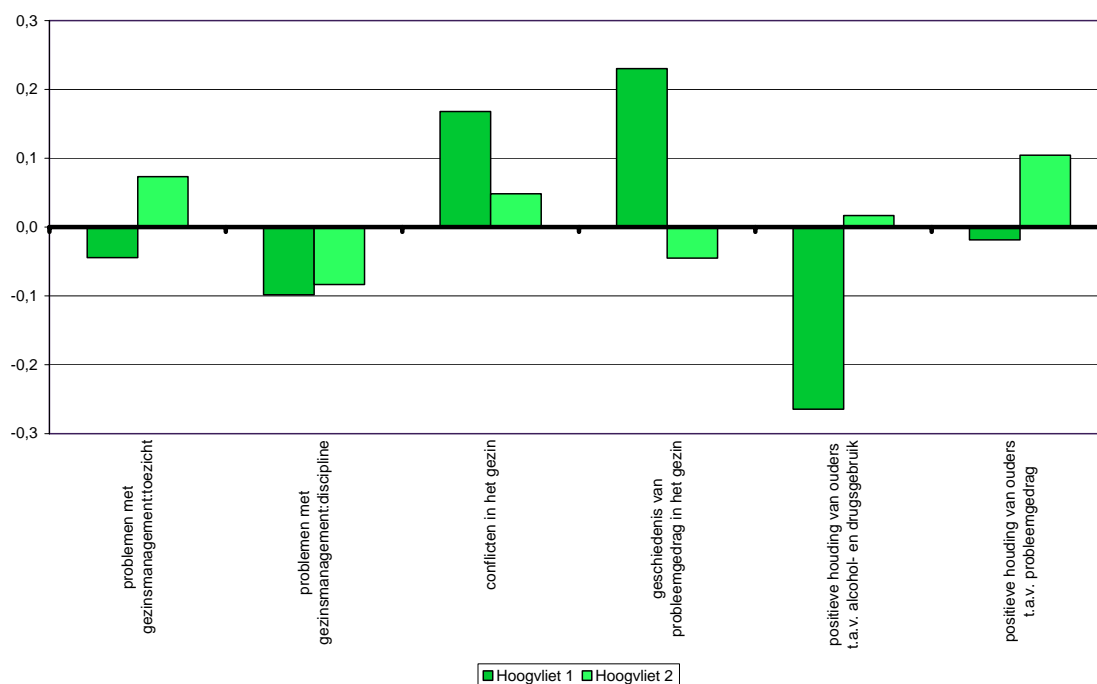
6 Risico- en beschermende factoren: CtC-baseline

6.1 Inleiding

In de paragrafen 6.2 en 6.3 worden de scores op de verschillende risico- en beschermende factoren weergegeven voor de twee clusters van Hoogvliet, maar nu afgezet tegen de CtC-baseline. Zoals in hoofdstuk 2 is aangegeven geldt hier dat hoe hoger de score is, hoe sterker de factor in de desbetreffende cluster aanwezig is. Gaat het om een risicofactor dan moet een hoge positieve score negatief worden geïnterpreteerd. Gaat het daarentegen om een beschermende factor dan is een hoge positieve score gunstig. De afwijking ten opzichte van de CtC-baseline wordt in dit hoofdstuk gepresenteerd in z-scores.

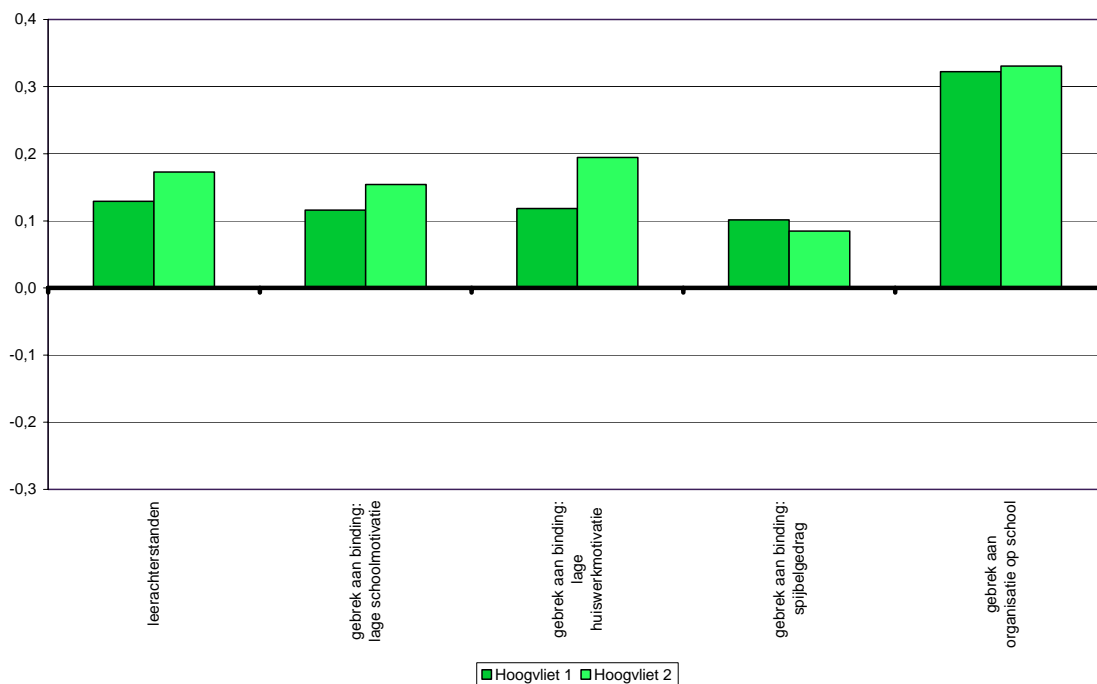
6.2 Risicofactoren

Grafiek 6.1 Gezin: risicofactoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

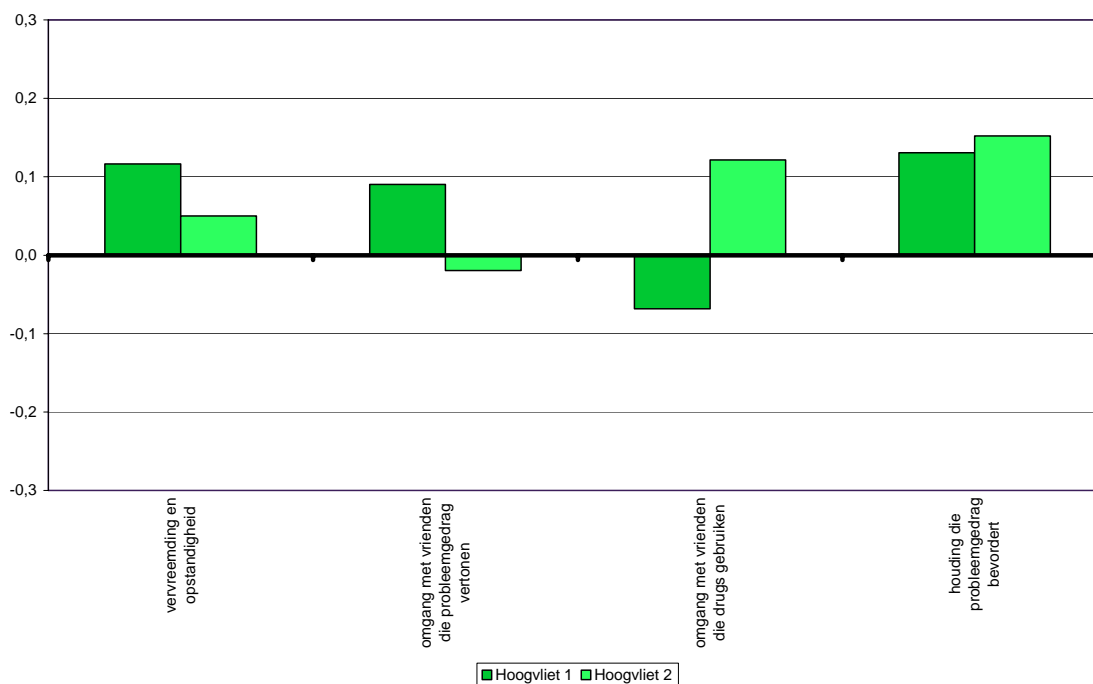
De scores op de risicofactoren binnen het domein 'gezin' wijken deels af van de CtC-baseline. Cluster Hoogvliet 1 scoort lager op de factor 'positieve houding van ouders ten opzichte van drugs en alcohol'. Dit betekent dat de ouders van deze jongeren drugs en alcohol duidelijk afkeuren. Bij de factoren 'geschiedenis van probleemgedrag in het gezin' en 'conflicten in het gezin' zien we dat cluster Hoogvliet 1 hoog scoort en dus negatief afsteekt ten opzichte van de CtC-baseline. In de gezinnen in dit cluster zijn er meer gezinsleden aanwezig met een historie van alcohol- en drugsproblematiek en geven de jongeren aan dat er binnen de gezinnen meer ruzie wordt gemaakt.

Grafiek 6.2 School: risicofactoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

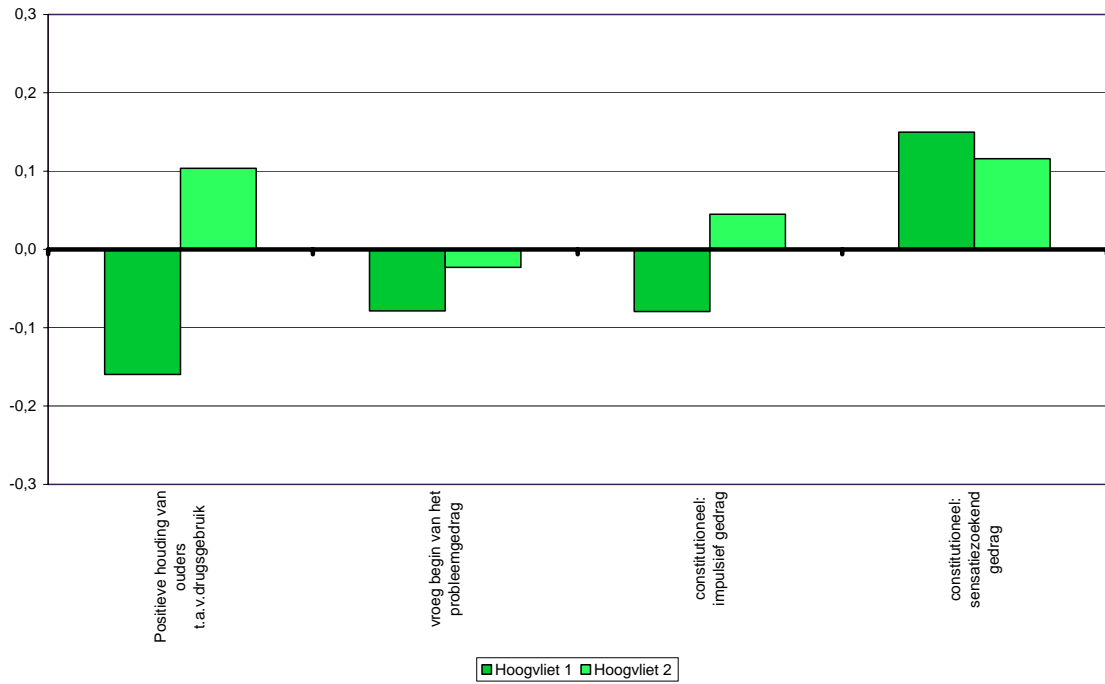

In het domein 'school' wijkt de score op de factor 'gebrek aan organisatie op school' voor beide clusters van Hoogvliet noemenswaardig negatief (een hoge score) af van de CtC-baseline. Dit betekent dat de jongeren in Hoogvliet zich gemiddeld onveiliger voelen op school, dat de schoolregels minder duidelijk zijn en dat zij zich minder aan deze regels houden dan de jongeren uit de CtC-baseline. Hiernaast valt op dat de clusters van de deelgemeente Hoogvliet op alle factoren hier hoger scoren en dus in negatieve zin afwijken van de CTC baseline.

Grafiek 6.3a Kinderen en jongeren: risicofactoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

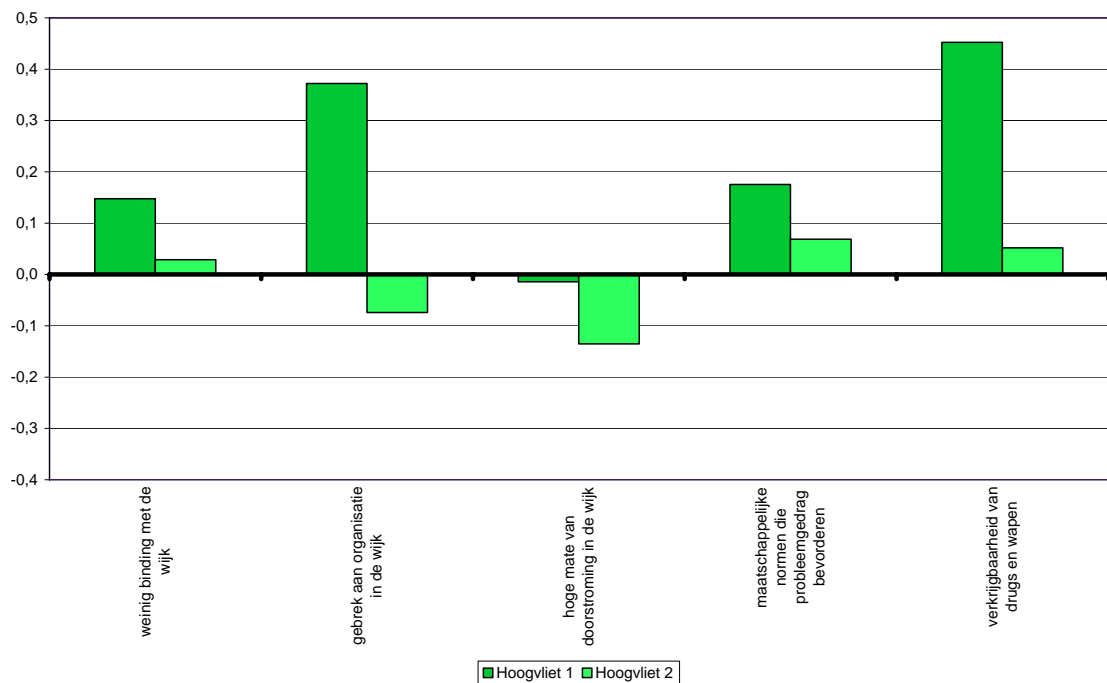

Grafiek 6.3b Kinderen en jongeren: risicofactoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

Uit de grafieken 6.3 blijkt dat de scores van de clusters van de deelgemeente Hoogvliet binnen het domein kinderen jongeren niet noemenswaardig afwijken van de CTC baseline.

Grafiek 6.4 Wijk: risicofactoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

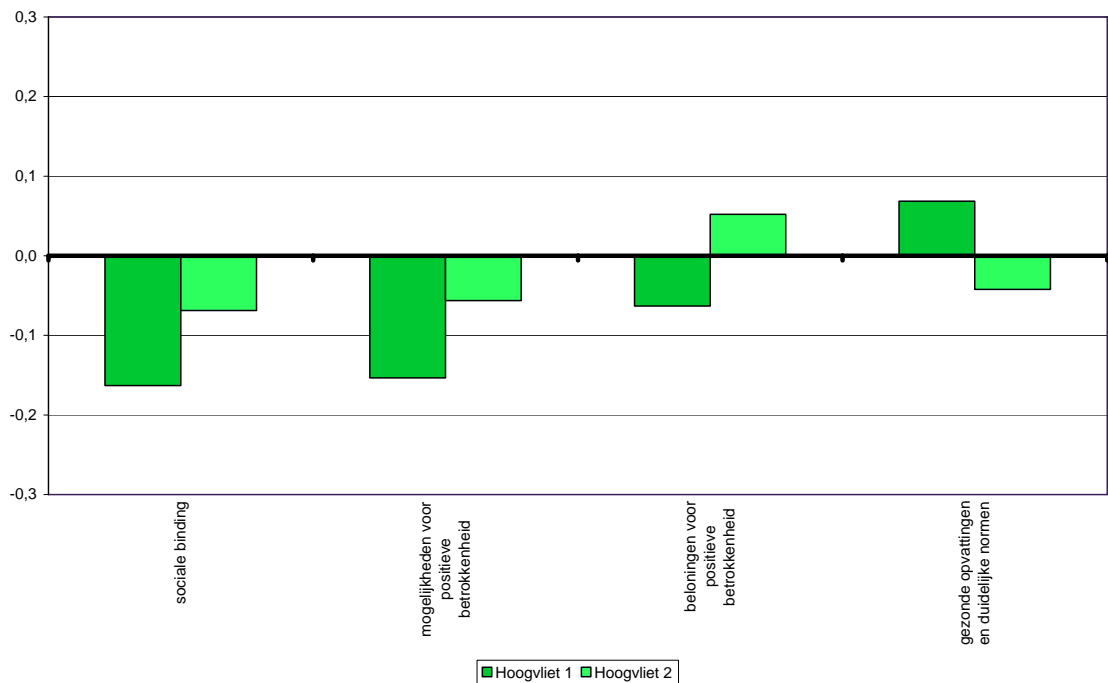

Binnen het domein 'wijk' blijkt er ten opzichte van de CtC-baseline vooral voor cluster Hoogvliet 1 sprake te zijn van meerdere factoren die als risicovol gezien kunnen worden. Zo is de score die behaald is op 'gebrek aan organisatie in de wijk' in dit cluster opvallend hoog, net zoals de score op de factor 'verkrijgbaarheid van wapens en drugs'. Dit betekent dat jongeren in dit cluster vinden dat er meer rommel en graffiti op straat aanwezig is en wapens en drugs in hun wijk makkelijker te verkrijgen zijn dan dat in de andere steden van de CtC-baseline het geval is.

6.3 Beschermende factoren

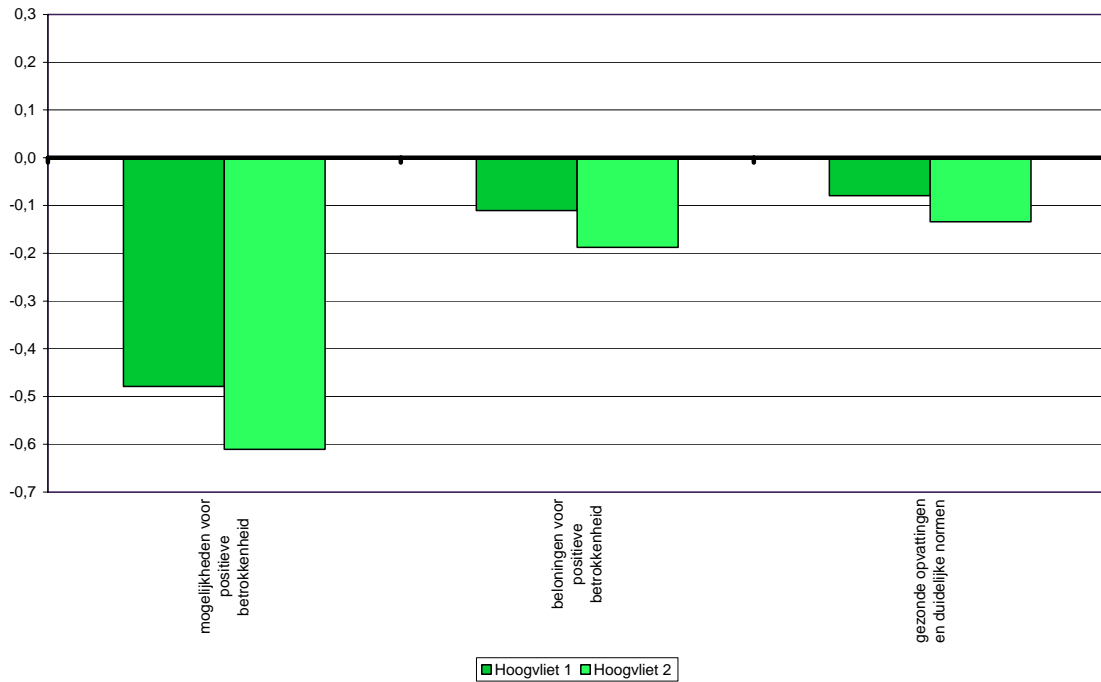
In deze paragraaf worden de scores van de clusters van Hoogvliet op de beschermende factoren vergeleken met de CtC-baseline. Hoe hoger de score, hoe sterker de factor in de clusters aanwezig is. Het gaat hier om een beschermende factor en dan is een hoge positieve score gunstig en een negatieve score ongunstig.

Grafiek 6.5 Gezin: beschermende factoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

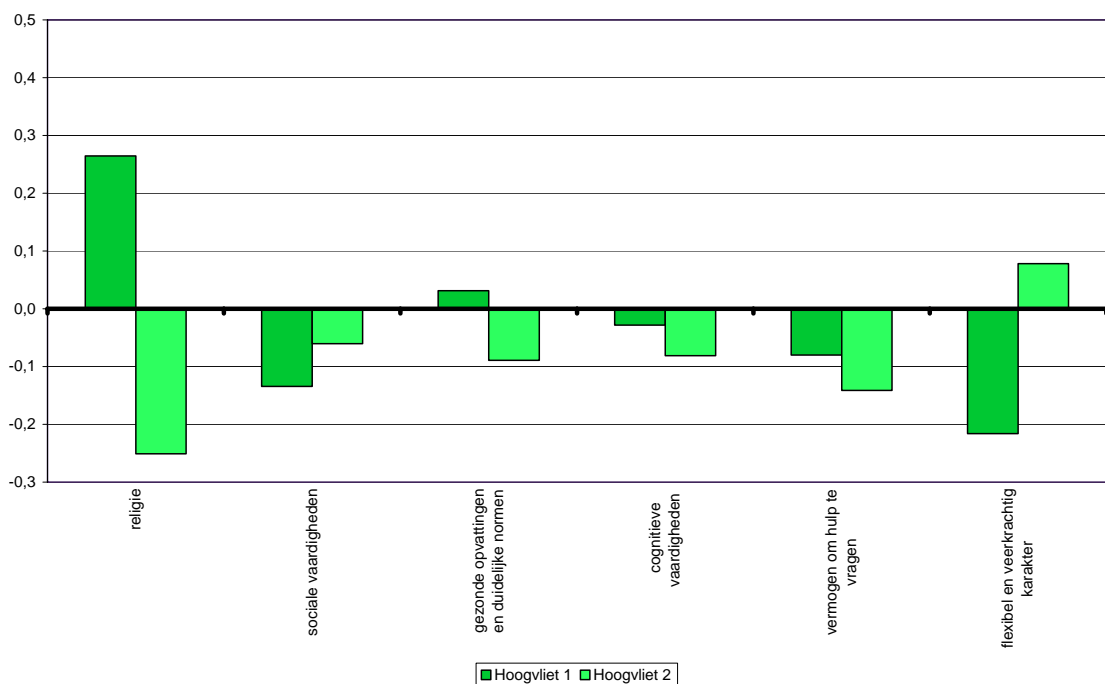
Binnen het domein 'gezin' wijken de beschermende factoren niet noemenswaardig af van de CtC-baseline.

Grafiek 6.6 School: beschermende factoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

Binnen het domein 'school' scoren alle factoren voor beide clusters van Hoogvliet negatief. Vooral de factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' scoort voor beide clusters opvallend slecht. Dit betekent dat de jongeren aangeven dat de scholen van Hoogvliet opvallend weinig buitenschoolse activiteiten worden georganiseerd en dat de jongeren niet worden gestimuleerd mee te doen aan deze activiteiten, vergeleken met de CtC-baseline.

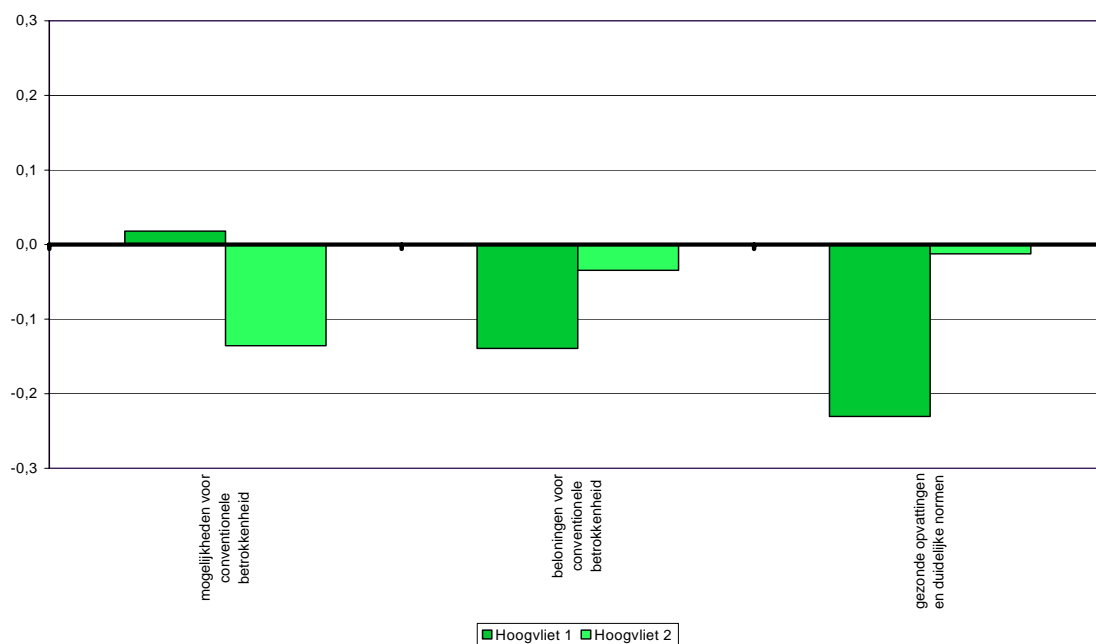
Grafiek 6.7 Kinderen en jongeren: beschermende factoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

Uit grafiek 6.7 blijkt dat de jongeren in cluster Hoogvliet 1 vergeleken met de CtC-baseline opvallend hoog scoren op de factor 'religie' en cluster Hoogvliet 2 opvallend laag. Dit betekent dat de jongeren in cluster Hoogvliet 1 vaker en die in cluster Hoogvliet 2 minder vaak dan de jongeren in de CtC-baseline naar de kerk of moskee gaan.

Hiernaast scoort ook de factor 'flexibel en veerkrachtig karakter' negatief en dus slecht in Hoogvliet 1. Dit verschil is echter niet noemenswaardig.

Grafiek 6.8 Wijk: beschermende factoren (Z-score t.o.v. CtC-baseline)

Uit grafiek 6.8 blijkt dat vooral op de factor 'gezonde opvattingen en duidelijke normen' in cluster Hoogvliet 1 lager gescoord wordt dan elders in het land; ook hier is het verschil niet opmerkelijk.

6.4 Samenvatting

Over het algemeen wijken de scores die in Hoogvliet zijn behaald meer af van de CtC-baseline dan van het deelgemeentelijk gemiddelde. Dat betekent dat de deelgemeente Hoogvliet wat meer verschilt van de CtC-baseline dan dat de clusters van elkaar verschillen. Geconcludeerd kan worden dat voor de risicofactoren:

- In het domein gezin in cluster Hoogvliet 1 de jongeren een lagere (en dus gunstige) score op de risicofactor 'positieve houding van ouders ten opzichte van drugs en alcohol' hebben. Dit betekent dat de ouders van deze jongeren het gebruik van drugs en alcohol duidelijk afkeuren. Bij de factoren 'geschiedenis van probleemgedrag in het gezin' en 'conflicten in het gezin' zien we dat het cluster Hoogvliet 1 negatief afsteekt ten opzichte van de CtC-baseline.
- In het domein 'school' de factor 'gebrek aan organisatie op school' noemenswaardig negatief afwijkt van de CtC-baseline voor beide clusters. Dit betekent dat de jongeren zich niet veilig voelen op school, dat de schoolregels niet duidelijke

lijk zijn en dat ze zich minder aan de schoolregels houden. Ook valt op dat de twee clusters van Hoogvliet op alle factoren hier in negatieve zin afwijken van de CTC baseline.

- Binnen het domein 'wijk' meerdere factoren als risicovol gezien kunnen worden. Zo is de score die behaald is op 'gebrek aan organisatie in de wijk' in Hoogvliet 1 opvallend hoog, net als de 'verkrijgbaarheid van wapens en drugs'. De jongeren hier vinden dat wapens en drugs in hun wijk makkelijker te verkrijgen zijn dan dat in de andere steden van de CtC-baseline het geval is en dat meer rommel en graffiti op straat aanwezig is in hun wijk.

Kijkend naar de beschermende factoren zien we dat:

- Binnen het domein 'school' alle factoren negatief scoren in de deelgemeente Hoogvliet negatief scoren ten opzichte van de landelijke baseline. Zo scoren beide clusters op de factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' binnen het domein school opvallend slecht. Dit betekent dat er weinig buitenschoolse activiteiten worden georganiseerd en dat de jongeren niet worden gestimuleerd mee te doen aan deze activiteiten.
- De jongeren in cluster Hoogvliet 1 vergeleken met de CtC-baseline opvallend hoog scoren op de factor 'religie' en in Hoogvliet 2 opvallend laag. Dit betekent dat de jongeren in cluster Hoogvliet 1 vaker naar de kerk of de moskee gaan en de jongeren in cluster Hoogvliet 2 veel minder vaak dan gemiddeld. Verder scoort ook de factor 'flexibel en veerkrachtig' karakter slechter dan gemiddeld in de cluster Hoogvliet 1. Dit betekent dat de jongeren in dit cluster minder goed om kunnen gaan met nieuwe situaties en daardoor minder bestand zijn tegen veranderingen in de leefsituatie. Dit verschil is echter niet noemenswaardig.

7 Conclusies

7.1 Cluster Hoogvliet 1

Op de achtergrondkenmerken verschilt het cluster Hoogvliet 1 als geheel behoorlijk van de andere steden waar eerder een scholierenonderzoek is gehouden en verschilt het ook van cluster Hoogvliet 2. Er wonen in cluster Hoogvliet 1 meer jongeren die op het VMBO zitten, meer jongeren van buitenlandse afkomst, meer jongeren uit één-oudergezinnen, meer jongeren met een buitenlandse taalachtergrond, meer jongeren waarvan de ouders laag opgeleid zijn en meer jongeren waarvan beide ouders niet werken.

Bij de probleemgedragingen scoort Hoogvliet wisselend in vergelijking met de CtC-baseline. Bij geweld is het gemiddelde van de deelgemeente Hoogvliet dan ook hoger dan de CTC-baseline. Gewelddadig gedrag en jeugddelinquentie komen het vaakst voor in cluster Hoogvliet 1. Vooral het aantal jongeren dat de afgelopen twaalf maanden heeft deelgenomen aan een vechtpartij, iemand in elkaar heeft geslagen of ooit met de politie in aanraking is gekomen is in dit cluster relatief hoog. Ook bij jeugddelinquentie scoort Hoogvliet 1 vergeleken met de CtC-baseline en Hoogvliet 2 wat hoger. Opvallend is hiernaast dat jongeren in cluster Hoogvliet 1 aangeven veel minder alcohol en drugs te gebruiken dan gemiddeld in de CtC-baseline. Bij tienerzwangerschappen en schoolverzuim zien we geen opvallende afwijkingen van het deelgemeentelijk en landelijke beeld.

Voor wat betreft de risico- en beschermende factoren zien we daar waar de clusters vergeleken worden met het gemiddelde van de deelgemeente weinig opmerkelijke afwijkingen. Dit komt om dat de deelgemeente Hoogvliet voor de rapportage slechts in twee clusters is verdeeld. Men vergelijkt de clusters in dit geval grotendeels met zichzelf en hierdoor wordt de kans op afwijkingen klein. Toch zien we een paar van die opvallende afwijkingen: in cluster Hoogvliet 1 wordt hoger gescoord op de factor gebrek aan organisatie in de wijk en zijn drugs en wapens makkelijker te verkrijgen. Aan de andere kant is de hoge score op de beschermende factor 'religie' in deze cluster zeer opmerkelijk. De hoge scores op deze beide factoren blijven ook bestaan als men cluster Hoogvliet 1 vergelijkt met de CtC-baseline.

Als we cluster Hoogvliet 1 verder vergelijken met de CtC-baseline zien we meer opmerkelijke verschillen. Bij de risicofactoren in het domein gezin zien we dat cluster Hoogvliet 1 negatief (en dus gunstig) scoort op de risicofactor 'positieve houding van ouders ten opzichte van drugs en alcohol' hebben. Dit betekent dat de ouders van deze jongeren drugs en alcohol duidelijk afkeuren. Bij de factoren 'geschiedenis van probleemgedrag in het gezin' en 'conflicten in het gezin' zien we dat Hoogvliet 1 negatief afsteekt ten opzichte van de CtC-baseline. Binnen het domein 'school' wijkt hiernaast de risicofactor 'gebrek aan organisatie op school' in het cluster Hoogvliet 1 negatief af van de CtC-baseline; Hoogvliet 1 scoort opmerkelijk hoog op deze risicofactor.

Bij de beschermende factoren zien we dat vergeleken met de CtC-baseline binnen het domein 'school' cluster Hoogvliet 1 op alle factoren negatief scoort.

7.2 Cluster Hoogvliet 2

Uit de resultaten blijkt dat cluster Hoogvliet 2 in zijn geheel qua achtergrondkenmerken het meest op de wijken en steden die al in de CTC-baseline zitten lijkt.

Bij probleemgedragingen zien we dat cluster Hoogvliet 2 bij geweld negatief afsteekt ten opzichte van cluster Hoogvliet 1 en de CtC-baseline wat betreft het regelmatig meenemen van een wapen; jongeren in dit cluster geven aan wat vaker een wapen mee te nemen. Bij jeugddelinquentie zien we dat het in aanraking komen met de politie in cluster Hoogvliet 2 meer voorkomt dan in de CTC-baseline, maar weer minder dan in cluster Hoogvliet 1.

Bij het roken en drinken blijkt dat er door meer jongeren in cluster Hoogvliet 2 gerookt, gedronken en softdrugs worden gebruikt dan in cluster Hoogvliet 1. Bij het aantal jongeren dat aangeeft de afgelopen maand gedronken te hebben zit cluster Hoogvliet 2 ook boven de landelijke baseline. Ook bij veelvuldig alcohol- en drugsgebruik scoort cluster Hoogvliet 2 hoger dan de CtC-baseline of Hoogvliet 1. Zo is het aantal jongeren dat aangeeft tien of meer sigaretten per dag te roken zeer hoog in dit cluster. Ook in dit cluster zien we bij tienerzwangerschappen en schoolverzuim geen opvallende afwijkingen van het deelgemeentelijk en landelijke beeld.

Als de risico- en beschermende factoren vergeleken worden met het deelgemeentelijk gemiddelde worden er geen opvallende verschillen gevonden voor Hoogvliet 2. Alleen de factor religie scoort bijna opmerkelijk negatief (ongunstig). Dit blijkt ook als deze factor vergeleken wordt met de CtC-baseline: jongeren in dit cluster gaan relatief weinig naar kerk of moskee.

Als de risico- en beschermende factoren van Hoogvliet 2 vergeleken worden met de CTC-baseline worden er meer verschillen gevonden. Binnen het domein 'school' scoren alle factoren (zowel risicofactoren als beschermende factoren) slecht, de risicofactor 'gebrek aan organisatie' op school scoort zelfs opmerkelijk slecht, net als de beschermende factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid'. Het gebrek aan organisatie binnen de scholen scoort voor beide clusters ook opvallend slecht. Dit betekent dat er een jongere makkelijker ongewenst gedrag kan vertonen, dat de schoolregels niet duidelijk zijn en/of dat de jongeren zich niet aan de schoolregels houden.

Bijlagen

Bijlage 1 Tabellen ruwe scores Hoogvliet

B1 Tabellen risicofactoren (schaal 0 tot 100)

Tabel B1.1 Gezin

cluster	problemen met gezinsmanagemen t: toezicht	problemen met gezinsmanagemen t: discipline	conflicten in het gezin	geschiedenis van probleemgedrag in het gezin	positieve houding van ouders t.a.v. alcohol- en drugsgebruik	positieve houding van ouders t.a.v. probleemgedrag
CtC-baseline	28	30	32	8	15	11
Deelgem. Hoogvliet	28	28	33	9	12	12
Hoogvliet 1	27	29	34	12	9	10
Hoogvliet 2	29	28	33	6	14	13

Tabel B1.2 School

cluster	leerachterstanden	gebrek aan binding: lage schoolmotivatie	gebrek aan binding: lage huiswerkmotivatie	gebrek aan binding: spijbelgedrag	gebrek aan organisatie op school
CtC-baseline	39	32	29	8	31
Deelgem. Hoogvliet	41	35	33	10	37
Hoogvliet 1	42	36	33	11	37
Hoogvliet 2	41	35	32	10	37

Tabel B1.3 Individu/ leeftijdgenoten

cluster	vervreemding en opstandigheid	omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen	omgang met vrienden die drugs gebruiken	houding die probleemgedrag bevordert	positieve houding van ouders t.a.v.drugsgebruik	vroeg begin van het probleemgedrag	constitutioneel: impulsief gedrag	constitutioneel: sensatiezoekend gedrag
CtC-baseline	37	15	10	27	25	20	45	40
Deelgem. Hoogvliet	39	17	11	29	25	19	44	42
Hoogvliet 1	41	19	9	29	22	20	43	43
Hoogvliet 2	38	15	13	30	27	19	45	41

Tabel B1.4 Wijk

cluster	weinig binding met de wijk	gebrek aan organisatie in de wijk	hoge mate van doorstroming in de wijk	maatschappelijke normen die probleemgedrag bevorderen	verrijgbaarheid van drugs en wapen
CtC-baseline	32	29	22	36	30
Deelgem. Hoogvliet	33	30	21	39	36
Hoogvliet 1	35	35	22	40	43
Hoogvliet 2	32	27	20	38	31

B2 Tabellen beschermende factoren (schaal 0 tot 100)

Tabel B1.5 Gezin

cluster	sociale binding	mogelijkheden voor positieve betrokkenheid	beloningen voor positieve betrokkenheid	gezonde opvattingen en duidelijke normen
CtC-baseline	70	72	71	71
Deelgem. Hoogvliet	68	69	72	71
Hoogvliet 1	67	68	71	72
Hoogvliet 2	69	70	73	71

Tabel B1.6 School

cluster	mogelijkheden voor positieve betrokkenheid	beloningen voor positieve betrokkenheid	gezonde opvattingen en duidelijke normen
CtC-baseline	53	55	63
Deelgem. Hoogvliet	45	52	61
Hoogvliet 1	46	52	61
Hoogvliet 2	44	51	61

Tabel B1.7 Individu/ leeftijdgenoten

cluster	religie	sociale vaardigheden	gezonde opvattingen en duidelijke normen	cognitieve vaardigheden	vermogen om hulp te vragen	flexibel en veerkrachtig karakter
CtC-baseline	23	70	51	53	66	57
Deelgem. Hoogvliet	24	68	50	52	64	56
Hoogvliet 1	34	67	51	52	65	55
Hoogvliet 2	16	69	50	53	64	57

Tabel B1.8 Wijk

cluster	mogelijkheden voor conventionele betrokkenheid	beloningen voor conventionele betrokkenheid	gezonde opvattingen en duidelijke normen
CtC-baseline	44	39	55
Deelgem. Hoogvliet	44	38	54
Hoogvliet 1	45	37	52
Hoogvliet 2	43	39	55

Bijlage 2 Toelichting risico- en beschermende factoren

B 2.1 Risicofactoren

Domein gezin

Problemen met gezinsmanagement

Slechte gezinsleiding betekent dat er geen duidelijk beeld bestaat van gewenst gedrag, dat ouders hun kinderen onvoldoende in de gaten houden en begeleiden en dat ouders excessieve of inconsequente straffen opleggen. Als kinderen opgroeien in een gezin dat slecht geleid wordt, lopen ze meer risico op gemeten probleemgedragingen.

In het scholierenonderzoek wordt over het onderdeel 'toezicht' onder meer gevraagd of de ouders van de jongere regelmatig vragen of het huiswerk wordt gemaakt, of zij merken als een jongere niet op tijd thuis komt en dat zij willen dat de jongere naar huis belt als deze later thuis is. Ook wordt de jongere gevraagd of de regels in het gezin duidelijk zijn en of er binnen het gezin regels gelden omtrent alcohol en drugs. Bij het onderdeel 'discipline' wordt gevraagd of de ouders van de jongere er achter zou komen als deze drugs zou gebruiken of zou spijbelen.

Conflicten in het gezin

Voortdurende en grote conflicten tussen hoofdverzorgers onderling of tussen hoofdverzorgers en kinderen blijken de probleemrisico's voor kinderen in zulke gezinnen te vergroten. Conflicten tussen familieleden blijken belangrijker te zijn dan gezinsstructuur. Kinderen uit zeer conflictueuze gezinnen lopen een verhoogd risico op de gemeten probleemgedragingen.

In de vragenlijst voor het scholierenonderzoek wordt aan de jongere onder meer gevraagd of er binnen het gezin veel geschreeuwd of gescholden wordt en of binnen het gezin vaak over hetzelfde ruzie wordt gemaakt. Ook wordt er gevraagd of er binnen het gezin wordt aangegeven waarom bepaalde keuzes worden gemaakt.

Geschiedenis van probleemgedrag in het gezin

Als kinderen opgroeien in een gezin met een verleden van alcohol –of drugsverslaving is de kans groter dat zij later ook alcohol –of drugsverslavingen zullen hebben. Als kinderen geboren worden of opgroeien in een gezin met een verleden van criminele activiteiten of crimineel gedrag, wordt de kans dat ze zelf criminele activiteiten ontwikkelen eveneens groter. Ditzelfde geldt voor kinderen van tienermoeders en kinderen van vroegtijdige schoolverlaters.

In de vragenlijst wordt de jongeren gevraagd of er gezinsleden zijn met een geschiedenis van alcohol- of drugsproblemen.

Ouders die probleemgedrag bevorderen door hun houding

Een positieve houding en gedrag van ouders met betrekking tot drugs, geweld en criminaliteit kan leiden tot een verhoogd risico bij hun kinderen op problemen op het gebied van jeugdcriminaliteit.

In het scholierenonderzoek wordt wat betreft alcohol en drugs de jongeren gevraagd wat hun ouders er van vinden als zij vaak alcohol en softdrugs gebruiken en sigaretten roken. Ook wordt naar de houding van de ouders gevraagd als jongeren zaken stelen van meer dan 10 euro, dingen vernielen of ruzie zoeken op straat.

Domein school

Leerachterstanden

Slechte schoolresultaten vanaf de laatste jaren van de basisschool wijzen op een verhoogde kans op drugsgebruik, criminaliteit, geweld, tienerzwangerschappen en vroegtijdig schoolverlaten.

Aan de jongeren wordt onder meer gevraagd wat voor cijfers zij halen en of zij vinden dat ze betere schoolresultaten behalen dan hun klasgenoten.

Gebrek aan binding bij school en gebrek aan organisatie op school

Gebrek aan betrokkenheid bij de school betekent dat het kind zichzelf niet meer als scholier ziet. Jongeren die deze betrokkenheid verloren hebben, lopen een verhoogd risico op de gemeten probleemgedragingen. Een gebrek aan organisatie op school betekent dat het kind op school makkelijker ongewenst gedrag ten toon kan spreiden.

In de scholierenenquête wordt het gebrek aan binding met school gemeten door te vragen naar lage schoolmotivatie: of de scholier op tijd op school komt, er moeite mee heeft naar school te gaan, de aandacht er moeilijk bij kan houden, moeite heeft met binnen zitten of met tegenzin naar school gaat. Ook wordt er gevraagd naar lage huiswerkmotivatie; of de scholier zijn of haar best doet op het huiswerk. Daarnaast wordt gevraagd naar spijbelgedrag en andere vormen van afwezigheid van school. Een gebrek aan organisatie op school wordt gemeten door de jongeren te vragen of zij zich veilig voelen op school, of de schoolregels duidelijk zijn en of zij zich aan deze regels houden.

Domein kinderen en jongeren

Vervreemding en opstandigheid

Jongeren die niet het gevoel hebben deel uit te maken van een maatschappij, zich niet aan regels houden, die niet verantwoordelijk of succesvol proberen te zijn of een actief rebellerende houding aannemen tegenover de maatschappij, lopen een verhoogd risico op drugsgebruik, criminaliteit en vroegtijdige schoolverlating.

In de scholierenenquête wordt onder meer gevraagd of jongeren het leuk vinden om uit te testen hoe ver zij kunnen gaan, of zij zich expres niet aan de regels houden om anderen kwaad te maken en of de jongere zich niet aan regels houdt die hem of haar niet uitkomen.

Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen

Jongeren die omgaan met leeftijdsgenoten die probleemgedrag vertonen (zelfs jongeren uit evenwichtige gezinnen), lopen zelf veel meer risico dezelfde problemen te vertonen.

In de vragenlijst wordt gevraagd hoeveel van de beste vrienden/vriendinnen van de jongere in het laatste jaar heeft gespijeld, een wapen bij zich draagt, iets heeft gestolen, met de politie in aanraking is gekomen of zonder diploma van school is gegaan. Daarnaast wordt er gevraagd hoeveel van deze vrienden in het laatste jaar soft- dan wel harddrugs hebben gebruikt.

Houding die probleemgedrag bevordert

Op de basisschool zijn jongeren vaak tegen drugs en criminaliteit, hebben zij een prosociale houding en kunnen zij zich vaak moeilijk voorstellen waarom mensen drugs gebruiken, misdrijven plegen en met school stoppen.

Op de middelbare school leren zij anderen kennen die dit wel doen en ontstaat er een grotere tolerantie. Daardoor lopen zij ook meer risico. De scholierenenquête meet de houding tegenover delinquent gedrag door de jongere te vragen wat zij er van vinden dat iemand van zijn of haar leeftijd een wapen bij zich draagt, steelt, ruzie zoekt met iemand op straat, iemand aanvalt of spijbelt. De houding ten opzichte van drugsgebruik wordt bevestigd door te vragen wat de jongeren er van vinden als iemand van de eigen leeftijd dronken is, dan wel soft- of harddrugs gebruikt.

Constitutionele factoren

Factoren met een biologische of fysiologische oorsprong vindt men vaak terug bij jongeren die sensatie zoeken, gevaar niet uit de weg gaan en hun impulsen slecht in bedwang houden. Door deze factoren lijken jongeren meer risico te lopen op drugsgebruik, crimineel gedrag en/of geweldpleging.

In de vragenlijst wordt impulsiviteit gemeten door de jongere aan te laten geven of hij of zij goed nadenkt voor het nemen van een besluit, of de jongere wil dat alles zo snel mogelijk gebeurt en dat hij of zij dingen doet zonder over de gevolgen na te denken en veel dingen door elkaar doet. De component sensatiezoekend gedrag wordt bevestigd door de jongere aan te laten geven dat hij of zij meer durft dan zijn of haar vrienden, alles graag wil proberen, ook als het gevaarlijk is en bij relletjes niet liever een blokje omloopt.

Vroeg begin van het probleemgedrag

Hoe eerder jongeren de school verlaten, drugs beginnen te gebruiken en misdrijven plegen, des te groter de kans dat hun gedrag later chronische vormen zal aannemen.

In het onderzoek wordt dit gemeten door de jongeren te vragen op welke leeftijd voor het eerst een sigaret gerookt werd, voor het eerst alcohol werd gedronken en voor het eerst soft- of harddrugs werd gebruikt. Ook wordt er gevraagd op welke leeftijd de jongere voor het eerst een wapen meenam of uit de klas werd gestuurd.

Domein buurt/wijk

Weinig binding met en gebrek aan organisatie in de wijk

Wijken of buurten waar mensen weinig aansluiting hebben bij de wijk, waar vandalisme hoog scoort en waar in de openbare ruimte beperkt gesurveilleerd wordt, vertonen meer problemen met betrekking tot drugs, drugshandel, criminaliteit en geweld. Deze situatie doet zich niet alleen voor in arme wijken; ook beter gesitueerde buurten kampen met deze problemen.

Om het begrip 'binding met de buurt' te meten kunnen de jongeren onder meer aangeven in de vragenlijst dat zij de buurt niet erg missen als zij zouden verhuizen, niet vinden dat zij in een leuke buurt wonen en graag uit de buurt willen verhuizen. De component organisatie in de buurt wordt gemeten door de jongeren aan te laten geven of zij vinden dat er veel graffiti of rommel op straat is in hun eigen buurt en of er veel misdaad en drugshandel plaatsvindt.

Hoge mate van doorstroming in de wijk

Inwoners van wijken die zich kenmerken door een hoge mate van mobiliteit, blijken een groter risico op drugs –of misdaadproblemen te lopen. Hoe meer mensen binnen een wijk verhuizen, des te groter het risico op zowel crimineel gedrag, als drugsproblemen binnen families. Sommige jongeren verwerpen zich tegen de negatieve effecten van mobiliteit door aanknopingspunten te zoeken binnen nieuwe ge-

meenschappen; anderen kunnen niet omgaan met de consequenties van frequente verhuizingen en hebben daardoor meer kans op problemen. In de scholierenenquête wordt onder meer gevraagd of de jongeren vinden dat er veel wordt verhuisd in hun buurt en hoe vaak zij zelf zijn verhuisd of van school zijn veranderd.

Maatschappelijke normen die probleemgedrag bevorderen

Jongeren lopen een verhoogd risico op probleemgedragingen als de normen in de wijk drugsgebruik, geweld of criminaliteit bevorderen of zelfs alleen al als hierover onduidelijkheid bestaat.

In de vragenlijst wordt aan de jongeren gevraagd of kinderen in hun buurt worden aangesproken door buurtbewoners als zij iets vernielen, andere kinderen pesten of serieus gaan vechten.

Verkrijgbaarheid van drugs

Hoe meer drugs en alcohol er beschikbaar zijn in een wijk, des te groter het risico dat drugsgebruik zich binnen de wijk zal voordoen en dus ook dat jongeren drugs zullen gebruiken.

Verkrijgbaarheid van wapens

In een groot aantal onderzoeken is een verband aangetoond tussen verkrijgbaarheid van vuurwapens en geweld.

In de scholierenenquête wordt de jongeren gevraagd of zij vinden dat drugs of wapens makkelijk verkrijgbaar zijn in hun buurt.

B 2.2 Beschermende factoren

Domein gezin

Sociale binding

Binding binnen het gezin wordt over het algemeen gezien als een factor die de kans op probleemgedragingen vermindert; hierbij kan men denken aan samen dingen ondernemen, over problemen praten en dergelijke.

In de jongerenenquête wordt sociale binding binnen het gezin gemeten door de jongere te vragen of hij of zij het goed kan vinden met vader of moeder, of vertelt aan zijn of haar ouders wat hem of haar bezighoudt en het leuk vindt om iets te ondernemen met vader of moeder.

Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren de kans hebben binnen het gezin om positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen.

In het onderzoek wordt deze factor gemeten door de jongere te vragen of binnen het gezin naar zijn of haar mening wordt gevraagd als besluiten moeten worden genomen over de jongere, of hij of zij bij de ouders terecht als er een persoonlijk probleem is en of de ouders vaak leuke dingen willen ondernemen met de jongere.

Beloningen voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren beloond worden voor positief gedrag door hun omgeving, in dit geval binnen het gezin. In de vragenlijst wordt onder meer gevraagd of de ouders van de jongere het laten merken dat zij trots zijn op jongere of regelmatig complimenten geven als de jongere iets goed doet.

Gezonde opvattingen en duidelijke normen

Binnen het gezin worden door de opvoeders normen omtrent wenselijk gedrag bekrachtigd.

In het onderzoek wordt de jongere onder meer gevraagd of de ouders het belangrijk vinden dat de jongere zijn best doet op school, of de ouders proberen te helpen met het huiswerk van de jongere of er op letten of de jongere niet te lang achter de tv zit. Ook wordt er gevraagd aan de jongere of meestal wel begrijpt waarom er deze binnen het gezin gestraft wordt.

Domein school

Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren de kans hebben binnen de school om positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen, zoals buitenschoolse activiteiten of clubs.

Deze factor is in de vragenlijst meegenomen door te vragen of leerlingen op school mee mogen beslissen mee over de schoolregels of men gemakkelijk apart met een leraar of lerares kan praten, of leraren de leerlingen aanmoedigen om mee te doen in de klas of met buitenschoolse activiteiten. Ook wordt er gevraagd of er op school veel buitenschoolse activiteiten worden georganiseerd.

Beloningen voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren beloond worden voor positief gedrag door hun omgeving, in dit geval binnen de school.

De jongeren wordt in de vragenlijst onder meer gevraagd of leraren bij hen op school het opmerken als zij iets goed doen en of zij de jongere hierover dan een compliment geven.

Gezonde opvattingen en duidelijke normen

Binnen de school worden door de leerkrachten en ander personeel de normen omtrent wenselijk gedrag en de regels binnen school bekrachtigd en gehandhaafd.

In de vragenlijst wordt onder meer gevraagd of de leraren op school het belangrijk vinden dat men elkaar helpt in de klas en of er meteen naar de ouders wordt gebeld als de jongere weg blijft van school. Ook wordt er gevraagd aan de jongere wat de houding is van de school tegenover vechten en of leerlingen worden gestraft als ze zich niet aan de schoolregels houden.

Domein kinderen en jongeren

Religie

Deze factor meet de mate van religieuze betrokkenheid van de jongere.

In de vragenlijst wordt hiervoor gevraagd hoe vaak een jongere naar kerk of moskee gaat.

Sociale vaardigheden

Jongeren met betere sociale vaardigheden weten beter hoe zij om moeten gaan met nieuwe, vreemde of onaangename situaties.

In de vragenlijst wordt van een aantal min of meer ongemakkelijke situaties aan de jongeren gevraagd hoe ze zullen reageren. Hoe adequater de aangegeven reactie hierbij, hoe meer sociale vaardigheden de jongere geacht wordt te hebben.

Gezonde opvattingen en duidelijke normen

De jongere beschikt over duidelijke normen omtrent wenselijk gedrag.

In het scholierenonderzoek wordt de jongeren hiervoor gevraagd of zij vinden dat je dingen mag stelen als je maar niet gepakt wordt, dat zij mogen spieken of dat ze zichzelf met geweld mogen verdedigen. Ook wordt gevraagd of de jongeren het belangrijk vinden om eerlijk te zijn tegen hun ouders, ook als deze boos worden.

Cognitieve vaardigheden

Een jongere met beter ontwikkelde cognitieve vaardigheden zal beter om kunnen gaan met onverwachte of onaangename situaties.

Deze factor wordt in het onderzoek gemeten door de jongeren te vragen of zij vinden dat zij goed problemen kunnen oplossen, in hoeverre zij eerst nadenken en dan pas doen, of zij in de klas vaak sneller klaar zijn dan anderen met lezen en of zij het leuk vinden om te lezen.

Vermogen om hulp te vragen

Een jongere die goed om hulp kan vragen, kan bij problemen terecht voor ondersteuning bij andere personen in zijn of haar omgeving.

In het scholierenonderzoek wordt hiervoor aan de jongeren onder meer gevraagd of er altijd iemand is die hen wil helpen als iets niet lukt, of zij het stom vinden om hulp te vragen en of zij vinden dat hij/zij problemen zonder hulp van anderen moet oplossen.

Flexibel en veerkrachtig karakter

Jongeren die beter kunnen omgaan met nieuwe situaties zijn beter bestand tegen veranderingen in hun leefsituatie.

De vragenlijst meet deze factor door te vragen of jongeren zich in het algemeen niet al te druk maken over veranderingen en of zij vinden dat zij veel kunnen opsteken van nieuwe situaties. Ook wordt er gevraagd of de jongere niet te lang blijft rondlopen met iets dat fout gegaan is en is niet al te teleurgesteld als iets minder leuk is dan van tevoren gedacht. Daarnaast kan de jongere aangeven nieuwe situaties liever uit de weg te gaan.

Domein buurt/wijk

Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren de kans hebben om binnen hun buurt positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen, zoals meedoen aan activiteiten of clubs in het buurthuis.

In het scholierenonderzoek wordt hiervoor gevraagd of de jongeren vinden dat er voldoende activiteiten voor hen zijn in de buurt waarin zij wonen en of er volwassenen in hun buurt aanwezig zijn met wie ze kunnen praten.

Beloningen voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren beloond worden voor positief gedrag door hun omgeving, in dit geval in de buurt.

In de vragenlijst wordt hiervoor onder meer gevraagd of de jongeren vinden dat volwassen buurtgenoten het merken als jongeren iets goed doen zij dit ook zeggen en of er in de buurt mensen wonen die trots zijn op de jongere als deze iets goeds doet. Ook wordt er gevraagd of er in de buurt van de jongere mensen zijn die hem of haar aanmoedigen om zijn/haar best te doen.

Gezonde opvattingen en duidelijke normen

In de buurt worden door buurtbewoners de normen omtrent wenselijk gedrag en hoe met elkaar om te gaan bekrachtigd en gehandhaafd.

Het scholierenonderzoek operationaliseert deze factor onder meer door de jongeren te vragen of in hun buurt de mensen rekening met elkaar houden, of er in hun buurt veel ruzie wordt gemaakt op straat en of de buurtbewoners elkaar groeten. Ook wordt er gevraagd of kinderen in de buurt worden aangesproken als zij over de stoep fietsen.

Bijlage 3 Plattegrond Hoogvliet

